

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۱/۲۲

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۲/۱۹

چکیده

مزاحمت‌های خیابانی با افزایش ضریب احساس ناامنی اجتماعی، موجب ترس از حضور در جامعه و در نتیجه محدود شدن آزادی‌های فردی و کاهش مشارکت زنان در عرصه اجتماعی می‌شود. هدف از این تحقیق، بررسی و تحلیل عوامل موثر بر مزاحمت‌های خیابانی بانوان بوشهری و ارائه راهکارهای پیشگیری وضعی است. تحقیق حاضر از نظر ماهیت و هدف کاربردی است و از نظر روش توصیفی از نوع زمینه‌یابی (پیمایشی) است. جامعه آماری تحقیق حاضر را تعداد ۴۰۰ نفر از بزه دیدگان و بزه کاران مزاحمت خیابانی در طول هشت ماهه سال ۱۳۹۴ تشکیل می‌دهند که در مجموع ۵۰ نفر از گروه بزه دیدگان و ۵۰ نفر از گروه بزه کاران به عنوان نمونه با استفاده از روش نمونه‌گیری احتمالی طبقه‌بندی شده انتخاب شدند. روش گردآوری اطلاعات در این تحقیق روش کتابخانه‌ای و میدانی است و ابزارهای گردآوری آن را مصاحبه و پرسش‌نامه محقق ساخته تشکیل می‌دهد. یافته‌های تحقیق حاکی از این است که مزاحمت‌های خیابانی، متأثر از علل و عوامل مختلفی چون؛ ۱- عوامل محیطی (مهاجرت و گسترش شهرنشینی و حاشیه‌نشینی؛ تحولات جمعیتی؛ طراحی نامناسب محیطی و فضاهای بدون دفاع) ۲- عوامل فرهنگی (گسترش ارتباطات و رسانه‌های جمعی؛ رواج و گسترش فرهنگ برهنگی؛ عدم اعتقاد به هنجارهای اجتماعی)، ۳- افزایش سطوح شبکه‌های اجتماعی موبایلی و ترویج الگوهای غربی در شبکه‌های ماهواره‌ای ۴- ناکارآمدی سیاست جنایی (فقدان قوانین و مقررات موثر؛ بی‌تاثیر بودن مجازات‌های موجود؛ عدم بکارگیری از روش‌های پیشگیری وضعی) ۵- نقش شرایط زمانی و مکانی و وقوع مزاحمت‌های فیزیکی در صفوف خدماتی، در وسایل نقلیه عمومی، در بازارهای هفتگی و وقوع مزاحمت‌ها در مکان‌های خلوت و در شب ۶- عوامل فردی (ناشناخته بودن فرد در میان افراد بیگانه؛ موقعیت اجتماعی مزاحمین خیابانی؛ کتمان و عدم اعلام جرم؛ نوع پوشش و آرایش و همچنین نحوه رفتار زنان؛ بالا رفتن سن ازدواج و مصرف مشروبات الکلی) در بروز مزاحمت‌های خیابانی تاثیر به‌سزایی داشته و مورد تأیید هر دو گروه مورد مطالعه می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: مزاحمت‌های خیابانی، پیشگیری وضعی، بانوان، احساس ناامنی

مقدمه و بیان مسئله

قسمت عمده مزاحمت‌های جنسی در خیابان‌ها، پارک‌ها، مراکز خرید، و سایل نقلیه عمومی و نظایر آن صورت می‌پذیرد. این نوع مزاحمت جنسی اصطلاحاً مزاحمت خیابانی^۲ نامیده شده و بیش از انواع دیگر مزاحمت نمود خارجی دارد. این نوع مزاحمت در بستر گمنامی اتفاق می‌افتد؛ بر این اساس کم‌ترین میزان مزاحمت‌های خیابانی مربوط به روستاها و شهرهای کوچک و بیش‌ترین میزان وقوع آن مربوط به کلان‌شهرها می‌شود. مزاحمت خیابانی نماد بارز تعرض به حقوق شهروندی است. چون موجب ایجاد ترس و ناامنی اجتماعی در زنان شده و با سلب احساس امنیت، آن‌ها را از بهره‌وری از حقوق اجتماعی محروم می‌سازد. در ایران اتوبوس‌ها به عنوان گسترده‌ترین وسیله حمل و نقل عمومی دارای دو قسمت مجزا برای زنان و مردان هستند. این تفکیک موجب می‌شود برخورد و اصطکاک زن و مرد در اتوبوس به حداقل خود برسد؛ اما این جدا سازی در دیگر و سایل نقلیه عمومی نظیر تاکسی و مینی‌بوس دیده نمی‌شود.

مزاحمت جنسی، خصوصاً نوع خیابانی آن، از جمله جرائمی است که فراوانی بسیار بالایی دارد. شیوع گسترده این رفتار در محیط اجتماعی این احساس را پدید می‌آورد که گویی جامعه به حال خود رها شده و نظارت اجتماعی رسمی و غیررسمی خاصی در آن حاکم نیست. این بستر فضا را برای شکل‌گیری و گسترش سایر جرائم فراهم می‌سازد. از طرف دیگر شیوع این جرم، آن را تبدیل به مسئله‌ای روزمره و عادی ساخته که شهروندان ناچارند آن را تحمل نموده و با آن کنار بیایند؛ این امر وجدان عمومی جامعه را نسبت به وقوع ناهنجاری‌های اجتماعی بی‌تفاوت می‌نماید. افراد با دیدن کثرت مزاحمت‌های خیابانی نقش خود در محافظت از هنجارهای اجتماعی را کم‌رنگ و کم‌رنگ‌تر دیده، احساس مسئولیتشان ضعیف‌تر شده و به نوعی بی‌تفاوتی اجتماعی مبتلا می‌شوند. همچنین شکل‌گیری روزمره مزاحمت‌ها در منظر کودکان و نوجوانان، فرایند جامعه‌پذیری و آموزش هنجارهای اجتماعی را در آن‌ها به مخاطره انداخته و بدون آگاهی و گزینش دقیق از خوبی یا بدی، چنین رفتارهایی را به عنوان مصادیقی از رفتارهای سرگرم‌کننده و جهت‌پر کردن اوقات فراغت خود می‌بینند (آقاجانی، ۱۳۸۳: ۱۶۸).

مهم‌ترین آسیب‌های فردی مزاحمت جنسی عبارت‌اند از: کاهش عملکرد شغلی یا تحصیلی بزه دیده در نتیجه استرس و یا ترس از تکرار مزاحمت؛ از دست دادن موقعیت‌های ارتقای شغلی و یا حتی خود شغل و حرفه و ترس از پذیرش موقعیت‌های شغلی جدید و حتی انزوای اجتماعی؛ شایعه‌سازی و شایعه‌پراکنی نسبت به بزه دیده و برچسب خوردن وی؛ لطمه به شخصیت و هویت بزه دیده؛ بی‌اعتمادی و احساس انزجار نسبت به افرادی که در موقعیت مرتکب قرار دارند؛ مثلاً نسبت به روسا و مسئولین محیط شغلی و یا حتی نسبت به مردان به صورت کلی؛ مشکلات جسمانی نظیر افزایش فشار خون، سردرد، اختلالات گوارشی، اختلال در خواب یا غذا خوردن و...؛ احساس ضعف و حقارت و از دست دادن اعتماد به نفس و انگیزه و حتی احساس انزجار از زن بودن؛ افسردگی، اضطراب و دلهره. (پرک^۳، ۲۰۰۵: ۲۳). واکنش بزه دیدگان نسبت به مزاحمت جنسی متنوع و متفاوت بوده و از سکوت و کم‌حلی یا ترک موقعیت تا ناسزاگویی و درگیری فیزیکی را شامل می‌شود. این واکنش‌ها را می‌توان به دو دسته واکنش‌های منفعلانه و واکنش‌های فعالانه تقسیم نمود نوع واکنش به فاکتورهای متعددی چون کیفیت مزاحمت، موقعیت زمانی-مکانی، تعداد مزاحمان و شخصیت بزه دیده بستگی دارد. اما واکنش معمول و غالب زنان در این زمینه، سکوت کردن است که جزء

2- Street Harrassment

3- Preke

واکنش‌های منفعلانه می‌باشد. در واقع در حال حاضر زنان، مزاحمت جنسی، خصوصاً مزاحمت خیابانی را پدیده‌ای عادی و رایج و جزء لاینفک زندگی روزمره خود قلمداد کرده و غالباً به این پدیده اعتراض نمی‌کنند.

در خصوص بزه دیدگی جنسی، عده‌ای از محققان با تمرکز بر روی زنان و کودکان قربانی که اغلب دختر هستند، حمایت همه‌جانبه از آن‌ها و پیشگیری از موارد مشابه را خواستار شده‌اند (واتن و مک میلان^۴، ۲۰۰۳). در واقع، تحقیق حاضر با تمرکز بر مزاحمت‌های خیابانی فیزیکی در شهر بوشهر قصد دارد تا از زوایای پنهان این گونه مزاحمت‌ها پرده برداشته و در جهت شناساندن هر چه بیشتر این پدیده ناهنجار اجتماعی حرکت نماید. و راهکارهای پیشگیری وضعی از مزاحمت‌های خیابانی را ارائه دهد.

سؤالات تحقیق

۱- چه عواملی در بروز مزاحمت‌های خیابانی موثر است؟

۲- مصادیق مزاحمت‌های خیابانی علیه بانوان بوشهری چه بوده است؟

۳- چه عواملی در پیشگیری وضعی از بروز مزاحمت‌های خیابانی موثر است؟

پیشینه تحقیق

در زمینه مزاحمت‌های خیابانی، کتب، مقالات و پایان‌نامه‌های مختلفی در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری تدوین گردیده است. از جمله این موارد می‌توان به آثار پژوهشی زیر اشاره کرد:

- استاد شهید مطهری چهار اصل را به عنوان شاخصه‌های اصلی فلسفه حجاب مطرح می‌سازد: آرامش روانی، استحکام پیوند خانوادگی، استواری اجتماع و ارزش و احترام زن (مطهری، ۱۳۶۸: ۱۲۱).

- محمدی و همکاران (۱۳۹۰) در تحقیقی نشان داده‌اند که بین عفاف و حجاب با امنیت فردی و اجتماعی دختران همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد.

- نتیجه تحقیقات ایمان و همکاران (۱۳۹۰) به عنوان نمونه مطالعه‌ای که در تهران روی شماری از زنان ۱۵ تا ۳۵ سال صورت پذیرفته است نشان می‌دهد، ۷۲٫۵٪ در صد در مقابل نگاه‌های معنادار، ۶۲٫۵٪ در صد متلک‌های زننده و ۱۲٫۵٪ در صد در مقابل لمس اعضای بدن سکوت می‌کنند. این در حالی است که بیش از ۶۰٪ در صد از زنان سابقه نوعی تعرض را داشته‌اند که شامل نگاه‌های معنادار، متلک‌های زننده و لمس اعضای بدن بوده است (انتخاب، ۱۳۹۰). البته هرچه تعرض‌ها از حالت غیر فیزیکی خارج شده و به حالت فیزیکی نزدیک تر می‌شود عکس‌العمل‌ها نیز تندتر می‌شود. تحقیقی دیگر نیز مبین واکنش منفعلانه ۷۰٪ در صد از پاسخ‌گویان به مزاحمت‌های خیابانی است (ایمان و همکاران، ۱۳۹۰: ۸۹).

- صادقی فسایی و رجب لاریجانی (۱۳۹۰) در مقاله خود با عنوان استراتژی‌های توانمندسازی زنان در مقابله با آزارهای جنسی در محیط کار به روش کیفی به مصاحبه عمیق با ۸۲ زن شاغل در تهران پرداخته‌اند. بر اساس این تحقیق بیشتر زنان برای مقابله با مزاحمت جنسی از سکوت، مدارا و ترک محیط استفاده می‌کنند که در بیشتر موارد به توقف مزاحمت منتهی نمی‌گردد. تقویت اعتماد به نفس، برنامه‌های آموزشی برای زنان شاغل، حضور مدیران حمایت‌گر و تقویت همبستگی میان زنان از پیشنهادات نویسندگان جهت توانمندسازی زنان در برابر مزاحمت‌ها است.

- صادقی فسایی و رجب لاریجانی (۱۳۸۹) در تحقیقات خود به این نتیجه می‌رسند که؛ در ایران هیچ‌گونه آمار رسمی یا غیررسمی در خصوص میزان مزاحمت جنسی وجود ندارد کمیته جمع‌آوری اسناد و گزارش‌های ستاد مبارزه با تنها گزارشی که توسط در سال ۱۳۸۲ منتشر گردید، حاکی از رواج خشونت علیه زنان در ایران گسترده مزاحمت جنسی در محیط‌های شغلی است. البته در ایران بایستی بین محیط‌های شغلی دولتی و خصوصی تفکیک قائل شد. در محیط‌های دولتی با توجه به این که نظارت‌های شدیدی حاکم بوده و چنین رفتارهایی با پاسخ‌های نسبتاً سنگینی مواجه می‌شوند، میزان مزاحمت جنسی نسبتاً اندک است؛ اما در محیط‌های خصوصی مزاحمت جنسی شیوع گسترده‌ای دارد (صادقی فسایی و رجب لاریجانی، ۱۳۸۹: ۱۲۳).

- ایمان و همکاران (۱۳۹۰) در مقاله‌ای با عنوان زنان، مزاحمت و واکنش بررسی تجربه دختران دانشجو درباره مزاحمت‌های خیابانی و واکنش به آن به روش ترکیبی و با استفاده از طرح اکتشافی به بررسی تجارب دانشجویان دختر دانشگاه شیراز و اشکال واکنش آن‌ها نسبت به مزاحمت خیابانی پرداخته است؛ یافته‌های آنان حاکی از آن است که حدود ۷۰ درصد پاسخگویان به مزاحمت‌ها، واکنش منفعلانه نشان می‌دهند. بر اساس این پژوهش افرادی که از تحصیلات بالاتر برخوردارند نسبت به مزاحمت واکنش‌های صریح‌تر و فعالانه‌تری نشان می‌دهند.

- ذکایی (۱۳۸۴) با انجام پژوهشی به این نتیجه می‌رسد که مزاحمت‌ها، عموماً در مکان شلوغ خصوصاً وسایل نقلیه عمومی بیشتر اتفاق می‌افتد که شامل مزاحمت‌های لمسی و یا متلک می‌شود که عکس‌العمل زنان از سکوت تا قرار دادن کیف یا کلاسور تحت عنوان حایل و یا تذکر دادن را شامل می‌شود و در صورت عدم رعایت مردان به فحش و ناسزا می‌انجامد.

- در پژوهش پوراحمد و رهنمایی که در سال ۱۳۸۲ با عنوان بررسی جغرافیایی جرائم در شهر تهران انجام شده است، نتایج نشان داده که بین ارتکاب جرائم و ویژگی‌های محل وقوع جرم، مانند تاریکی و خلوتی محیط، ارتباط معناداری وجود داشته است. افزون بر این تراکم جمعیت عامل مؤثر در بروز جرم به شمار می‌آید. این پدیده در بخش مرکزی شهر تهران سبب افزایش میزان جرائم بوده است (پوراحمد و رهنمایی، ۱۳۸۲).

- پروانه دانش (۱۳۸۷) در پژوهشی با عنوان الگوی مصرف شبکه‌های ماهواره‌ای به بررسی اشکال مصرف شبکه‌های ماهواره‌ای فارسی زبان بر روی جوانان پرداخته است. نتایج کلی به دست آمده از این پژوهش به این صورت است که دختران جوان به دلیل شرایط سنی و دوره بلوغ و رشد جسمی و تغییرات فکری و احساسی تمایل زیادی به داشتن ماهواره و استفاده از شبکه‌های تلویزیونی آن دارند. اعضای اصلی خانواده (والدین) که کنترل و هدایت خانواده را بر عهده دارند نیز در تأمین خواسته جوانان و تهیه آنتن ماهواره‌ای نقش مهمی دارند. معمولاً پدران و مادران نیز این تمایل را دارند و این امر سبب تهیه و استفاده از آن در حضور فرزندان می‌شود.

- نتایج یافته‌های مطالعه پوراحمد و کلانتری در سال ۱۳۸۱ درباره نقش مهاجران در نوع و میزان جرائم ارتكابی در شهر تهران، نشان داد که تنوع و تفاوت‌های قومی و فرهنگی در بخش‌های مختلف کشور در شکل دهی الگوهای رفتاری افراد جامعه و از جمله بزه‌کاران تأثیر دارد و با تغییر خاستگاه فرهنگی مبدأ مهاجرت این افراد، گرایش به نوع جرائم ارتكابی آن‌ها نیز تغییر می‌کند (پوراحمد و کلانتری، ۱۳۸۱).

- محمدی و همکاران (۱۳۹۰)، در تحقیقی با موضوع رابطه‌ی عفاف و حجاب با امنیت فردی و اجتماعی دختران جوان شهر بیرجند به این موضوع پرداخته‌اند. این تحقیق با روش پیمایشی و با ابزار پرسشنامه‌ی محقق ساخته انجام گرفته بود. نتایج بیان

گر آن بود که بین عفاف و حجاب با امنیت فردی و اجتماعی دختران همبستگی معناداری وجود دارد؛ به عبارتی نتایج این تحقیق نشان داد که با افزایش حجاب و عفاف در بین دختران احساس امنیت اجتماعی در میان آنان افزایش می‌یابد.

- فاضل نیا (۱۳۸۹)، در تحقیقی تحت عنوان بررسی رابطه‌ی نوع حجاب و میزان امنیت اجتماعی در بین زنان شهر تهران به این موضوع پرداخته است. این تحقیق در بین ۱۰۰۰ نفر از زنان تهران با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای در اماکن عمومی شهر تهران اجرا و اطلاعات از طریق پرسشنامه و مصاحبه‌ی شفاهی گردآوری شده است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که بین نوع حجاب زنان و میزان امنیت اجتماعی آن‌ها و نوع تهدیدات وارد شده به آن‌ها و احساس امنیت فردی آن‌ها، رابطه‌ی معنی‌داری به لحاظ آماری وجود دارد. همچنین نتایج به دست آمده از اجرای رگرسیون تصنعی، بیان گر آن است که مقدار واریانس تبیین شده‌ی متغیر امنیت اجتماعی با پوشش ۰/۲۲ می‌باشد.

- نوروزی و فولادسپهر (۱۳۸۸) در تحقیقی با عنوان بررسی احساس امنیت اجتماعی زنان ۱۵-۲۹ ساله‌ی شهر تهران و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن در تحقیقی که با روش پیمایشی در بین زنان شهر تهران انجام گرفته است، نشان دادند که به ترتیب متغیرهای احساس امنیت محل سکونت، پایگاه اقتصادی و اجتماعی، احساس نظم اجتماعی و پایبندی مذهبی در تبیین میزان احساس امنیت اجتماعی زنان سهم عمده‌ای داشته‌اند.

- ستوده (۱۳۷۵) در تحقیقات خود به این نتیجه می‌رسد که؛ اگر چه نمی‌توان با قاطعیت اظهار داشت که مبلمان موجود در شهرهای کنونی، مختص مردان طراحی شده است اما می‌توان به جرأت گفت که نیاز زنان در بسیاری از موارد در نظر گرفته نشده است (ستوده، ۱۳۷۵: ۶۴).

- زنجانی (۱۳۸۱) عنوان می‌دارد؛ در تفکرات شهرسازی سنتی، زنان به حوزه خصوصی و مردان به حوزه عمومی تعلق داشته‌اند، این تفکیک با وجود افزایش شهرنشینی، توسعه شهرها و تغییرات، همچنان باقی مانده و باعث ایجاد تناقضی شده است که نتیجه آن عدم آسایش و امنیت اجتماعی زنان در فضای شهری است. به طور مثال؛ پل‌های عابر پیاده، پل‌های زیرگذر و تاریکی آن‌ها، نحوه نورپردازی خیابان‌ها، سیستم حمل و نقل عمومی و سایر خدمات عمومی و امکانات موجود برای شهروندان در شهر، به گونه‌ای است که نیاز زنان کمتر مدنظر بوده است. همچنین کمبود نور در شب نیز، امکان جابجایی را برای زنان دشوار می‌کند. ایستگاه‌های اتوبوس در شهرها از نظر روشنایی وضع مناسبی ندارند (زنجانی زاده، ۱۳۸۱: ۲۰).

- فرارو^۵ (۱۹۹۶) در تحقیقات خود به این نتیجه می‌رسد که نمی‌توان ادعا کرد که ترس از جرم در بین زنان بیشتر متعلق به جوانان است. این پدیده هم در جوانان و هم در پیران وجود دارد. آنچه که در این دو گروه متفاوت است دلایلی است که برای ترس از جرائم ابراز می‌دارند. فرارو معتقد است که احساس ناامنی و ترس در زنان جوان بیشتر تحت تأثیر ترس از تعرض جنسی است (فرارو، ۱۹۹۶: ۶۶).

- بر اساس یافته‌های تحقیقاتی، نتایج مطالعات بسیاری از محققان از جمله؛ (فرچایلد^۶، ۲۰۰۷؛ مک میلان و همکاران، ۲۰۰۰؛ ولنتون و همکاران^۷، ۱۹۹۹) حاکی از این است که مزاحمت‌ها از نوع خیابانی، بسیار شایع تر از سایر اشکال مزاحمت‌ها در سطح جامعه است.

5- K. Ferraro

6- Fairchild

7- Lenton et al

- ولنتون و همکاران (۱۹۹۹) با انجام پژوهش خود با موضوع، مزاحمت جنسی در مکان‌های عمومی به این نتیجه می‌رسد که احتمال بروز مزاحمت‌ها، در مکان‌های عمومی چون خیابان‌ها، بیش از مکان‌های نیمه عمومی، مثل رستوران‌ها و مغازه‌ها و غیره است و علت موضوع را رها بودن بزه‌کاران در محیط‌های عمومی از کنترل اجتماعی رسمی عنوان می‌دارد.

- یافته‌های تحقیقاتی مک میلان و همکاران (۱۹۹۹) حاکی از این است که ۸۵ درصد از زنان مزاحمت‌های خیابانی را تجربه کرده‌اند و اثرات فردی و اجتماعی مزاحمت‌ها را برای جامعه بسیار زیان‌بار تلقی کرده و اعلام می‌دارد بروز چنین مسئله باعث به حاشیه رفتن نیمی از جمعیت فعال جامعه و کنار زدن گروه فعال جامعه و راندن آن‌ها به سمت محیط‌های خصوصی درون منزل است.

- بومن^۸ (۱۹۹۳) معتقد است مزاحمت‌های خیابانی باعث می‌شود تا زنان از عرصه عمومی به عرصه خصوصی پس رانده شوند و نقش‌های جنسیتی را تقویت و نابرابری بین زن و مرد را بسط و گسترش می‌دهد. فرچایلد^۹ (۲۰۰۷) معتقد است مزاحمت‌های خیابانی در واقع نوعی تنبیه برای زنانی است که پا را از محدوده سنی خود فراتر گذاشته‌اند.

- بررسی‌های متعدد بگ^{۱۰} نشان می‌دهد که تقریباً همه زنان در هر موقعیت سنی و با هر نوع حجاب و پوشش و با هر ترکیب ظاهر و چهره در برخی از ساعات شبانه روز با مزاحمت‌های خیابانی روبه‌رو می‌شوند. این مزاحمت‌ها به ویژه در شهرهای بزرگ از عمومیت بیشتری برخوردار است، این بدین دلیل است که کنترل اجتماعی در این جوامع بسیار ضعیف است و افراد عموماً آزادی بیشتری در نابهنجاری و تخلف پیدا می‌کنند (بگ، ۲۰۰۷: ۸۱).

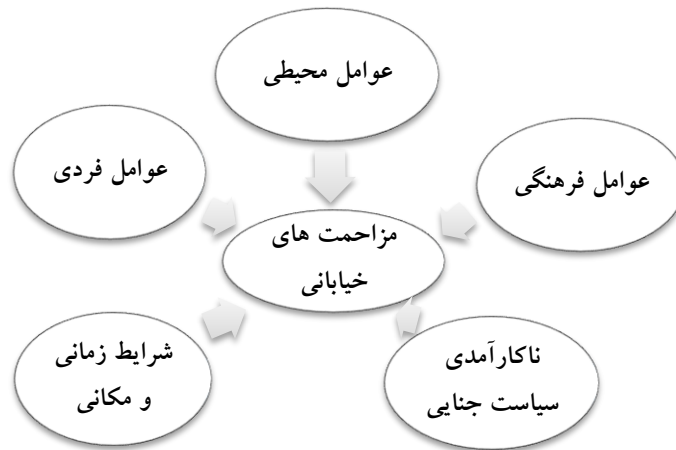
- وار^{۱۱} (۱۹۸۴) در یافته‌های خود به این نتیجه می‌رسد که باید توجه داشت که تجربه قبلی جرائم خشونت‌آمیز شامل تعرض جنسی تا جرائم غیرخشونت‌آمیز نظیر مزاحمت تلفنی و یا تنه زدن در خیابان را شامل می‌شود. وار در آثار خود تأکید می‌ورزد که تجربه قبلی جرائم می‌تواند به شکل غیرمستقیم بر ترس تأثیر در این زمینه بگذارد (وار، ۱۹۸۴: ۶۹۷).

- کین^{۱۲} (۱۹۹۵) در تحقیقات خود اعلام می‌دارد؛ تجربه حملات و تعرضات خاص نسبت به سایر عوامل به شکل بهتری ترس از جرم را تبیین می‌کند. حتی در کنار حملات و آزارهای فردی جدی نظیر تعرض جنسی، سایر تعرضات نظیر تهدید به این امر، تعقیب شدن، مزاحمت تلفنی و مواجهه با مردان عورت‌نما^{۱۳} نیز موجب ترس می‌شوند (کین، ۱۹۹۵: ۴۴۷).

مدل مفهومی و فرضیات تحقیق

با توجه به مباحث مطرح شده در مبانی نظری تحقیق می‌توان مطابق نمودار ذیل بیان نمود.

-
- 8- Bowman
 - 9- Fairchild
 - 10- Begg
 - 11- Warr
 - 12- Keane
 - 13- Indecent Exposure

بخش اول: مزاحمت خیابانی

تعریف مزاحمت خیابانی

مزاحمت در لغت به معنای ممانعت، تعرض، معارضه، بازداشتن، تصدیع، آزردهی، زحمت دادن و تنگ نمودن عرصه بر کسی آمده است (دهخدا، ۱۳۷۷: ۱۵۶). رفتارهای زیادی هستند که در حیطه مزاحمت خیابانی قرار می‌گیرند. مزاحمت جنسی غریبه‌ها شامل رفتارهای کلامی و غیرکلامی مثل سوت زدن، چشمک زدن، چشم چرانی کردن، نیشگون گرفتن، لمس کردن بدن، هو کردن و اظهارات خیابانی می‌شوند اظهارات خیابانی معمولاً ماهیت جنسی دارند و اظهارنظرهایی هستند درباره حضور فیزیکی زن و یا حضورش در اماکن عمومی (بومن^{۱۴}، ۱۹۹۳).

قربانی شدن و آزار جنسی زنان توسط مردان یکی از تبعات نابرابری بین زن و مرد است که عوارض ناشی از آن مشکلات فراوانی را برای جامعه ایجاد می‌کند یکی از انواع آزار و اذیت‌هایی که زنان در جوامع مختلف به اشکال متفاوت با آن مواجه هستند مزاحمت خیابانی^{۱۵} است. این نوع مزاحمت که به مزاحمت غریبه‌ها^{۱۶}، مزاحمت در عرصه عمومی^{۱۷} و مزاحمت جنسی^{۱۸} معروف است. عموماً از دید قانون‌گذاران، جرم‌شناسان و قضات به عنوان مسئله‌ای که نیاز به پژوهش دارد محجور مانده است و از حضور فعالانه، همه‌جانبه و آزادانه در عرصه‌ی عمومی که باعث رشد شخصیت و ایجاد اعتماد به نفس برای انسان است جلوگیری می‌کند. کمیسیون فرصت‌های برابر شغلی در آمریکا تعریفی از مزاحمت جنسی در محیط کار ارائه داده که به شرح زیر است پیشروی جنسی ناخوشایند، درخواست توجه جنسی و دیگر رفتارهای کلامی یا جسمی دارای ماهیت جنسی که پذیرش یا رد این رفتار به صورت صریح یا ضمنی بر اشتغال فرد اثر گذاشته و یا به شکل غیرمنطقی بر عملکرد شغلی فرد موثر واقع شده یا یک محیط شغلی رعب‌آور، خصمانه یا آزاردهنده پدید می‌آورد (ای ای او سی^{۱۹}، ۱۰).

انواع مزاحمت خیابانی

-
- 14- Bowman
 - 15- Street Harassment
 - 16- Stranger Harassment
 - 17- Public Harassment
 - 18- Sexual Harassment
 - 19- EEOC

مزاحمت‌های خیابانی فیزیکی دامنه وسیعی از مزاحمت‌ها از تنه زدن و لمس کردن بدن زنان گرفته تا نزدیک کردن بدن خود به آنان و دیگر برخوردهای شدیدتر را در برمی‌گیرد. نوع این مزاحمت‌ها و شدت و ضعف آن‌ها بر حسب شرایط متفاوت است. شرایطی که بر شیوه عمل مزاحمین خیابانی تأثیر می‌گذارد را در سه مؤلفه می‌توان خلاصه نمود. این مؤلفه‌ها عبارت‌اند از میزان شلوغی و فشار جمعیت، نوع برخورد قربانیان زنان و موقعیت اجتماعی خود مزاحمین. مزاحمت جنسی را می‌توان از منظر نوع رفتار مرتکب و نیز کیفیت ارتباط مرتکب و بزه دیده به دسته‌های مختلفی تقسیم نمود که در ذیل مورد بررسی قرار می‌گیرد. مزاحمت جنسی طیف وسیعی از رفتارها را شامل می‌شود. اما در یک تقسیم‌بندی کلی می‌توان آن را به سه دسته کلامی (گفتاری)، غیرکلامی و تعرض فیزیکی (جسمانی)، تقسیم نمود (صادقی فسایی و رجب لاریجانی، ۱۳۸۹: ۱۱۶). بر اساس نتایج مصاحبه‌های کیفی، یک طبقه‌بندی از انواع مزاحمت‌های جنسی در عرصه عمومی شامل ۱۳ گونه مزاحمت، به دست آمد که در قالب ۴ مؤلفه (بصری) شامل نگاه‌های خیره، خیره شدن به بدن، ایما و اشاره‌های توهین‌آمیز (کلامی) شامل سوت زدن یا صدا کردن، دادن شماره تلفن، تعریف و تمجید از ظاهر فرد، مسخره کردن و اظهارات آزاردهنده و توهین‌آمیز (تعقیبی) شامل تعقیب با ماشین و تعقیب با پای پیاده و (لمسی) شامل تنه زدن، لمس کردن بدن، مزاحمت لمسی در تاکسی قرار گرفت.

عوامل بروز مزاحمت خیابانی

بزه دیده واقع شدن زنان در جرائم جنسی به برخی شرایط در وضعیت پیش جنایی بستگی دارد. از همین رو، بر اساس نظریه کوهن و فلسون، زمانی بزه دیدگی احتمال بیشتری دارد که واقع شود که سه عامل در یک زمان و مکان با هم جمع شوند. این سه عامل عبارت‌اند از: الف) حضور مرتکبین با انگیزه^{۲۰} ب) وجود آماج یا افراد مناسب^{۲۱} ج) نبود محافظ یا مدافع برای اهداف یا افراد یا آماج محافظت نشده. (فارل و فیلیپس^{۲۲}، ۱۹۹۵: ۳۸۴).

عوامل محیطی

الف) مهاجرت و گسترش شهرنشینی و حاشیه‌نشینی: افزایش و تراکم جمعیت خواه نا خواه توسعه فضای شهری را به دنبال دارد و منجر به پیچیدگی روابط و مناسبات انسانی می‌شود. شهرهای بزرگ را محیط‌های نامناسب و انبوهی جمعیت آن‌ها را مایه رفتارهای ناپه‌نجان دانسته‌اند و (سروستانی، ۱۳۸۳: ۲۵). محله‌هایی که شهروندان کم درآمد در آن زندگی می‌کردند محله‌هایی متراکم یا حاشیه‌نشین هستند و جرم و جنایت بیشتر از محله‌های دیگر اتفاق می‌افتد. بیشتر زندانیان به همین محله‌ها تعلق دارند، حتی نوع جرم و جنایت در این محله‌ها با محله‌های مرفه نشین متفاوت است و جرم‌های کثیف در این گونه محله‌ها بیشتر اتفاق می‌افتد (علی آبادی، ۱۳۸۱: ۶۷). حاشیه‌نشینی که پیامد رشد بیش از حد شهرنشینی است، به دنبال خود مسائل و مشکلات زیادی را از جمله بزه‌کاری، جرم و خیانت و به همراه دارد. مردمی که در حاشیه زندگی می‌کنند، و جذب نظام اقتصادی و اجتماعی شهر نشده‌اند، خود را در محل مشکلات زندگی تنها می‌یابند (معتمدی مهر، ۱۳۸۲: ۳۷۹). مهاجران پایگاه ثابتی در شهر ندارند، طبقه‌های فقیر، سرگردان و آنومیک هستند و از نظر دولت یک مشکل اجتماعی می‌باشند (ممتاز، ۱۳۷۹: ۸۴) به دنبال حاشیه‌نشینی، آلونک نشینی و شکل‌گیری فضای جرم خیز شهری که هم در کالبد شهر و هم در روابط اجتماعی نمود دارد، خرده فرهنگ فقر در شهرهای بزرگ رشد پیدا می‌کند که اعتقاد به قضا و قدر، توجه به زمان حال و علاقه به مسائل و امور عینی، ماجراجویی، تن در دادن به احساسات و امیال را از مظاهر آن دانسته‌اند. بیرون ریختن احساسات به وسیله

20- Motivated offender
21- Suitable target
22- Farel & Philips

پر خاشگری موجب می شود کسانی که در فرهنگ فقر به سر می برند کمتر دچار خودخوری و سر کوفتگی احساسات شوند (توسلی، ۱۳۷۳: ۱۸۹).

ب) تحولات جمعیتی: از آنجا که مهم ترین عنصر تشکیل دهنده جامعه و محور اصلی ایجاد هر پدیده اجتماعی، جمعیت موجود در جامعه است، آسیب شناسی اجتماعی بدون پرداختن به جمعیت انسانی بی فایده به نظر می رسد، همان گونه که بر اساس تحقیقات پلیس آمریکا، انحرافات در هر ایالت، با شمار جمعیت موجود در آن نسبت مستقیم دارد (گلشن فومنی، ۱۳۸۴: ۲۸). تراکم جمعیت و صنعتی شدن به عنوان یک معضل جدید، به آسیب های روحی ساکنان شهرهای بزرگ دامن می زند. نبود احساس امنیت و افزایش عصبانیت افراد را به خشونت و ارتکاب جرم می کشاند. به همین علت هم محیط شهرهای بزرگ بیشتر از جاهای دیگر بزه زا بوده و ایجاد ترس می نماید (پرفیت، ۱۳۷۸: ۱۱۶).

ج) طراحی نامناسب محیطی و فضاهای بدون دفاع: فضاهای غیر قابل دفاع، اماکن و فضاهایی هستند که به کسی تعلق ندارند و کسی از آنها نگهداری و مواظبت نمی کند. این گونه فضاها و اماکن از رؤیت بصری محفوظ هستند و به همین سبب فضاهایی دنج و مطمئن برای فعالیت های غیر مجاز، ناپهنجار محسوب می شوند. زیر پل های شهری، داخل زیر گذرها، پل های هوایی، زمین های فرورفته و گودها و نظایر این ها مواردی از فضاهای بدون دفاع در شهرها هستند (پودرانچی، ۱۳۸۱). آسیب های اجتماعی در نقاطی رخ می دهند که زمینه های لازم برای تداوم دارا در رابطه بین طرح مسکن و رفتار جنایی یا ضد اجتماعی اسکار نیومن^{۲۳} باشند. تحقیقات نشان می دهد که محیط های کوچک و فضاهای نیمه عمومی که برای گروه های کوچک ساکنان قابل رؤیت باشد احتمالاً دارای میزان کمتری از جرم و بزه کاری، سرقت و نزاع های شخصی است، چنین فضاهایی از خود نگهبانی می کنند (دیکنز^{۲۴}، ۱۳۷۳: ۲۱۷).

عوامل فرهنگی

الف) گسترش ارتباطات جمعی: به طور کلی رسانه ها از دو جهت عامل خشونت جنسی علیه زنان به شمار می روند که منحصر به آنهاست. نخست، تبدیل زن به کالا از طریق استفاده تبلیغاتی از زیبایی زن در پیام های بازرگانی و نمایش روابط خصوصی جنسی از انواع مختلف آن به عنوان صحنه طبیعی از فیلم ها، تئاترها و مستندها؛ دوم، طبیعی جلوه دادن تعرض جنسی بدون وجود رابطه قانونی میان طرفین. می توان نتیجه گرفت که میان آزادی جنسی به مفهوم غربی آن و قربانی شده آگاهانه یا ناآگاهانه زنان در صحنه های علنی خشونت جنسی، رابطه مستقیم وجود دارد. درستی این فرض از طریق مقایسه میان رسانه های سالم و مبتذل و هشدارهای مکرر مدافعان حقوق بشر در زمینه اجتناب از تبدیل زن به کالای تبلیغاتی نیز، به آسانی اثبات پذیر است. هر چند نمایش صحنه های مبتذل در برخی از شبکه های خصوصی، با هشدار قبلی به نوجوانان و افرادی که تمایل به دیدن این وقایع ندارند، انجام می شود، با این حال نمایش مکرر صحنه های تجاوز جنسی، ضرب و شتم زنان و دختران برای شهوت رانی در تلویزیون و چاپ عکس های زننده در مطبوعات که بیشتر در دسترس جوانان و نوجوانان قرار دارد، به تدریج زمینه خشونت جنسی را فراهم می سازد. به طوری که رابطه میان پخش صحنه های خشونت در تلویزیون و شبیه سازی ذهنی و عملی آن از جانب برخی از بینندگان، در مطالعات اجتماعی ثابت گردیده است (فرارو و جانسون^{۲۵}، ۱۹۸۳). اگر خشونت جنسی به هر رابطه، گفتار یا رفتاری تعریف شود که زن از حیث سلامت جسمی و روانی حاضر به پذیرش آن نباشد، در آن صورت باید مدعی شد که

23- Oscar Newman

24- Dickens

25- Ferraro & Johnson

رسانه‌ها مهم‌ترین نقش را در ترویج خواسته یا ناخواسته خشونت جنسی علیه زنان ایفا می‌کنند. بسیاری از پژوهشگران، تبلیغ آزادانه زنان روسپی و هرزه نگاری در شبکه‌های ماهواره‌ای و اینترنتی را عمده‌ترین عامل تجاوز به حقوق جنسی زنان می‌دانند که تمایلی به دیدن یا اجرای محتوای آن‌ها، تحت فشار شریک جنسی خود، ندارند (براون مایلر^{۲۶}، ۱۹۷۵).

ب) رواج و گسترش فرهنگ برهنگی: برخی از آثار و پیامدهای فرهنگی بی‌حجابی عبارت‌اند از: وازدگی در برابر فرهنگ بیگانه، گسترش فساد، تضعیف اعتقادات و تقیدات دینی در جامعه؛ از سوی دیگر ضعف حجاب و فرهنگ برهنگی پیامدهای اجتماعی نیز به دنبال داشته که از آن جمله می‌توان: بروز ناامنی، برهم زدن نظم روابط جنسی، افزایش آزار جنسی، اختلالات جسمانی، آسیب‌های روانی، تزلزل بنیان خانواده و ... را نام برد. (بهزادپور، ۱۳۸۲: ۳۱). دلایل عقلی و توصیه‌های دینی بسیاری، درباره‌ی فواید حجاب وجود دارد که امنیت اجتماعی، سلامت روانی و بهداشت جسمی و نیز استحکام بنیان خانواده از آن جمله است. رعایت حجاب، ضمن حفظ سلامت اخلاقی و شخصیتی زن، به احتمال نقش دفاعی در برابر آسیب‌های فردی و اجتماعی به وی می‌دهد (معصومی، ۱۳۸۸: ۸۲). موضوع پوشش زنان یا به تعبیر مصطلح آن حجاب که در همه‌ی جوامع بشری ریشه دارد از آیین‌نامه‌های اصلی ادیان و از جمله دین اسلام است (آقایانی چاوشی، ۱۳۸۹: ۷۸). حجاب و پوشش برای بانوان و توجه به حریم عفاف و حراست آن، از اصیل‌ترین سنگرهای زنان و از سودمندترین و عمیق‌ترین قوانین الزامی آفرینش برای آنان و جامعه است (علوی و حجتی، ۱۳۸۶: ۶۶). ضمن آن که نیاز به پوشش و پرهیز از برهنگی جزء گرایش‌های فطری انسان است که خداوند متعال آن را در وجود بشر قرار داده است (احمدی و همکاران، ۱۳۸۹: ۹۸). و اسلام با توجه به ساختار وجودی و فطری انسان، مهم‌ترین تضمین‌کننده‌ی شخصیت زن را حفظ پوشش و حجاب می‌داند. (کوهی، ۱۳۹۲: ۲۱۲). مسئله‌ی بدحجابی امری نیست که اثبات آن نیازمند ارائه‌ی آمار و ارقام باشد؛ بلکه فقط با نگاهی جامع و اندیشمندانه وجود آن و ضرورت مقابله با آن آشکار و مبرهن می‌گردد؛ به ویژه از نظر آثار و توابعی که بدحجابی می‌تواند در شیوع و رواج مفاسد و انحرافات اجتماعی و اختلال در امنیت اجتماعی در بر داشته باشد (علوی و حجتی، ۱۳۸۶: ۶۷). بدین ترتیب، از آنجا که نوع پوشش زنان یکی از عوامل مهم در وقوع این دسته از جرائم می‌باشد، لذا جرم انگاری بدحجابی^{۲۷} از این منظر ضرورتی است که منتفع اصلی آن خود زنان خواهند بود، زیرا موجب پیشگیری از ارتکاب جرائم جنسی علیه ایشان می‌باشد (شاهیده، ۱۳۹۱: ۱۱۴).

ج) عدم اعتقاد به هنجارهای اجتماعی: یکی از عوامل بالقوه خشونت جنسی علیه زنان به شمار می‌آید. غلبه هنجارهای واقعی یا ظاهری جوامع دیگر، در ذهن یا عمل طرف می‌تواند هر نوع رابطه‌ای را توجیه نماید. صرف عدم اعتقاد به هنجارهای غالب جامعه ممکن است ناشی از نهادینه نشدن آن‌ها، بدون توجیه بودن آن‌ها برای کج‌رو، تخطی مدعیان و بزرگان جامعه از آن هنجارها و منعطف نبودن آن‌ها در مقابل خواسته‌های مشروع یا نامشروع شخص باشد (اعزاز، ۱۳۸۳). برخی از اعمال ماهیت ضد ارزشی ندارند، ولی می‌تواند موجب تسهیل ارتکاب جرم شود؛ اعمالی از قبیل ولگردی و تکدی در این دسته قرار می‌گیرند. چنین اعمالی جرم انگاری شده است تا زمینه ارتکاب جرائم دیگر نظیر سرقت یا خرید و فروش مواد مخدر یا مزاحمت نوامیس یا درگیری و منازعه‌های خیابانی از میان برداشته شود (جاوید صلاحی، ۱۳۸۱: ۱۶۷).

26- Brown miller

۲۷ - ماده ۶۳۸ قانون مجازات اسلامی (در بخش تعزیرات) آمده است: زنانی که بدون حجاب شرعی در معابر و انظار عمومی ظاهر شوند به حبس از ده روز تا دو ماه و هفتاد و دو ضربه شلاق محکوم خواهند شد.

ناکارآمدی سیاست جنایی

رفتارهای تشکیل دهنده مزاحمت جنسی می‌تواند در محیط‌های عمومی نظیر اماکن عمومی یا معابر و نیز محیط‌های خصوصی شکل بگیرد، اما شاید قانون‌گذار با تصور مبتلا به نبودن مزاحمت جنسی در محیط‌های خصوصی، در جرم‌انگاری مزاحمت شرط مکانی مطرح نموده و آن را محدود به اماکن عمومی و معابر ساخته است. در این ماده منظور از معابر، محل‌های عبور و مرور اعم از کوچه و خیابان است. مراد از اماکن عمومی نیز کلیه اماکنی است که رفت و آمد یا حضور اشخاص در آن‌ها برای عموم مردم یا طبقات خاصی از مردم آزاد باشد؛ نظیر پارک، سینما، دانشگاه و نظایر آن (میرمحمدصادقی، ۱۳۸۶: ۴۳۳).

از سوی دیگر پیشگیری از جرم مزاحمت نیازمند بهسازی فضای اجتماعی از طریق کاهش زمینه‌های ایجاد مزاحمت در مرتکبین است. بیکاری و بی‌برنامگی در اوقات فراغت، از جمله عوامل بروز بسیاری از رفتارهای ناپه‌نجان و غیراجتماعی در جوانان است. وقتی روزانه شاهد عده زیادی از جوانانی هستیم که به صورت گروهی و بدون هیچ برنامه‌ای در حال گذران وقت و پرسه زدن در مراکز غیر تفریحی چون خیابان، فروشگاه‌ها و مراکز خرید هستند، این میزان بالای مزاحمت جنسی نیز غیرطبیعی و دور از انتظار نخواهد بود. ایجاد و توسعه فضاهای فرهنگی و ورزشی جهت تخلیه انرژی جوانان و سوق دادن آن‌ها از پرسه زدن در خیابان‌ها و فروشگاه‌ها به سمت چنین محیط‌هایی، نقش عمده‌ای در کاهش مزاحمت‌های خیابانی خواهد داشت. با شناخت و ارزیابی عوامل بزه دیدگی زنان در زمینه جرائم جنسی، می‌توان سازوکار دقیق تری را برای پیشگیری از این دسته از جرائم ارائه کرد. عوامل متعددی در بزه دیدگی جنسی زنان مؤثر هستند که عبارت‌اند از: رفتارهایی که امکان بزه دیدگی را افزایش می‌دهد. مانند رفتارها، گفتار و پوشش تحریک آمیز زنان، تسهیلاتی که خود زنان آگاهانه یا ناآگاهانه برای ارتکاب جرائم جنسی فراهم می‌کنند، مانند حضور آن‌ها مکان‌های خلوت به خصوص در شب هنگام، که احتمال بزه دیدگی آنان را افزایش می‌دهد، نشان دادن علائمی از سوی زنان، مانند حرکات، اشارات و حالات خاص بدنی و بی‌حفاظ بودن زنان بزه دیده یا آماج بزه (سلیمی، داوری، ۱۳۸۵: ۲۴۸).

در ایران نیز از آنجا که حجاب امری الزامی از یک سو و تا حدود زیادی پذیرفته شده از سوی دیگر است، شرایطی فراهم شده است که گاه عدم رعایت پوشش از ناحیه زنان نوعی متفاوت بودن و جذابیت محسوب می‌شود و بعضاً آسیب‌پذیری و زمینه بزه دیدگی آنان را فراهم می‌کند. پس در کنار سایر عوامل، در کشور ما بدحجابی نیز ممکن است، زمینه بزه دیدگی جنسی زنان را فراهم کرده و آن را تسهیل نماید، همان گونه که گاهی عکس آن هم ممکن است مصداق پیدا کند. بدحجابی یکی از انحراف‌هایی است که به خاطر خطرناکی بالقوه‌ای که دارد در قانون مجازات اسلامی جرم‌انگاری شده است. این جرم که از آن به عنوان یکی از جرائم مانع یاد می‌شود، پشت کردن به هنجارهای اجتماعی است که مردم آن‌ها را پذیرفته‌اند و فلسفه جرم‌انگاری آن‌ها پیشگیری از سایر جرائم است. این دسته از جرائم در مقابل جرائم اصلی قرار دارند^{۲۸} (نجفی ابرندآبادی و دیگران، ۱۳۸۳: ۲۶).

شرایط زمانی و مکانی

الف) عوامل مکانی: عاملین مزاحمت‌های فیزیکی معمولاً مکان‌هایی را برای فعالیت خود انتخاب می‌کنند که تجمع و فشار جمعیت در آن زیاد باشد. چون اولاً، آن‌ها در چنین مکان‌هایی به راحتی دست به اعمال غیراخلاقی خود می‌زنند دوم این که، در

۲۸- جرائم مانع (accessory offences) جرایمی هستند که فرد را در آستانه جرایم اصلی قرار می‌دهند و خطر بالقوه آنان زیاد است.

چنین مکان‌هایی تجمع جمعیت باعث پوشیده ماندن اعمال آن‌ها شده و به اصطلاح هم چنین، در چنین مکان‌هایی از آنجا که زنان به ندرت حدی به برخوردها و تماس‌های غیر عمدی عادت می‌کنند کمتر متوجه مزاحمت‌های عمدی این دسته از مزاحمین خیابانی می‌شوند سوم اینکه با توجه به موجه بودن حضور مزاحمین فرایند تابلو شدن در یک بازه زمانی بلندتری اتفاق می‌افتد. بنابراین، می‌توان گفت که بین میزان شلوغی و فشار جمعیت، و شدت اعمال انحرافی مزاحمین خیابانی رابطه‌ای مثبت وجود دارد. مشاهدات ما نشان می‌دهد که گرچه مزاحمین خیابانی در معابر و مکان‌های خلوت و با تجمع اندک نیز دست به برخی از مزاحمت‌ها می‌زنند، اما مزاحمت‌هایی که در محل‌های شلوغ و آکنده از جمعیت اتفاق می‌افتد، به مراتب شدیدتر و بی‌شرمانه‌تر است. از مکان‌های که در آن‌ها این نوع مزاحمت‌ها به وفور اتفاق می‌افتد، می‌توان به اتوبوس‌های شرکت واحد، اطراف دست‌فروشی‌ها و حراجی‌ها، برخی ادارات و سازمان‌ها که تجمع ارباب رجوع در آن‌ها زیاد است، جشن‌ها و راهپیمایی‌های خیابانی، مکان‌های برگزاری نمایشگاه‌های کتاب و به طور کلی هر نقطه‌ای از شهر که بنا به هر دلیلی افراد به ویژه زنان در آن تجمع کرده باشند، اشاره نمود (جهانی دولت آباد، ۱۳۹۲).

ب) عوامل زمانی: مزاحمین خیابانی بیشتر در ساعاتی که تصور می‌کنند خیابان‌ها و مکان‌های مورد نظرشان شلوغ و پرتردد است، به آن مکان‌ها رفته و به اعمال انحرافی می‌پردازند. معمولاً ساعات بین ۱۰ الی ۱۳ قبل از ظهر و ۱۶ تا ۲۰ بعد از ظهر زمان‌هایی هستند که بیش‌ترین تردد و تجمع در مکان‌های مورد نظر مزاحمین خیابانی وجود دارد، اما مزاحمین خیابانی بیشتر در ساعات بعد از ظهر در خیابان‌ها ظاهر می‌شوند و در ساعات قبل از ظهر کمتر در این مکان‌ها به چشم می‌خورند، که به نظر می‌رسد علت آن مشغول بودن این افراد به کار روزمره در این ساعات باشد و بیشتر این افراد از طبقات پایین و کارگری جامعه هستند (جهانی دولت آباد، ۱۳۹۲).

عوامل فردی مزاحمت خیابانی

در برخی موارد، زنی که مورد تعرض قرار گرفته است، خود می‌تواند مقصر باشد (دیدگاه دکتر دلاکوستا در گزارش کار گروه بزه دیدگی، ۱۳۸۳: ۲۳۵) لذا اگر این مسئله را بپذیریم که گاهی خود زنان بزه دیده در بزه دیدگی خود نقش دارند، گامی مهم به سوی پیشگیری برداشته‌ایم (دیدگاه دکتر آشوری در گزارش کار گروه بزه دیدگی، همان: ۲۳۵) به عنوان یک راهکار عملی با بالا بردن کرامت و منزلت اجتماعی زن و فرهنگ سازی باید، ولی را به حدی برسانیم که خود را در معرض بزه دیدگی قرار ندهد (همان: ۲۳۵).

الف) نا شناخته بودن فرد در میان افراد بیگانه: این عامل برای مزاحمین خیابانی این امکان را فراهم می‌سازد که بدون ترس از شناخته شدن و بی‌آبرو شدن در بین آشنایان به اعمال غیراخلاقی خود بپردازند.

ب) موقعیت اجتماعی مزاحمین خیابانی: تحقیقات نشان می‌دهد که آن دسته از مزاحمین خیابانی که ظاهراً از پایگاه اجتماعی بالاتری برخوردارند، کنترل بیشتری بر اعمال خود داشته و مزاحمت‌هایی که ایجاد می‌کنند کمتر در معرض دید قرار دارد.

ج) کتمان و عدم اعلام جرم: قربانیان تجاوز غالباً به دلیل شرم، ترس از بی‌آبرو شدن، و یا به دلیل تصویری که از برخورد پلیس و مسئولین دارند، میلی به گزارش دادن موضوع ندارند، همین عدم تمایل به گزارش کردن و پیگیری ماجرا در مورد قربانیان مزاحمت‌های خیابانی فیزیکی نیز به چشم می‌خورد و این دقیقاً یکی از دلایلی است که موجب نا شناخته ماندن و مورد غفلت قرار گرفتن این پدیده از سوی مسئولین، محققین و حتی مردم شده است.

د) نوع پوشش و آرایش و همچنین نحوه رفتار زنان: نوع پوشش افراد نخستین شاخص و معیار قضاوت درباره آنها است، از این رو هنگامی که فردی با مشکلات اخلاقی با زنی مواجه می‌شود که هنجارها و ارزش‌های اجتماعی را در سبک رفتار و لباسی که بر تن دارد رعایت نکرده است، به خود این اجازه را می‌دهد که قدم در حریم خصوصی وی بگذارد. بر همین مبنا است که برخی از نویسندگان یکی از مهم‌ترین کارکردهای حجاب و پوشش اسلامی را کارکرد پیشگیرانه و ضعی برای حمایت از زن در مقابل بزه دیدگی دانسته‌اند (آقابابایی و موسوی، ۱۳۹۱: ۴۷).

ه) بالا رفتن سن ازدواج: بالا رفتن سن ازدواج به علت لزوم اتمام تحصیلات، خدمت سربازی، عدم یافتن شغل مناسب، مسکن و ... بخشی از نیازهای طبیعی بی‌پاسخ مانده و چون به صورت منطقی و مشروع امکان پاسخ‌گویی به آن فراهم نیست، به شکل کج روانه و ناهنجار و در قالب مزاحمت‌های جنسی نمود پیدا می‌کند. بنابراین بخشی از مزاحمت‌های جنسی ناشی از همین فاصله است که جامعه برای آن هیچ راهکاری نداشته و رهاش کرده است. همچنین بخشی از مزاحمت‌های خیابانی از طرف افرادی است که قادر به ارضای نیازهای عاطفی و جنسی خود در محیط خانواده نبوده و به خیابان روی می‌آورند. بر این اساس برخی از محققین بر این باورند که بایستی در کنار اصطلاح زنان خیابانی، مفهوم مردان خیابانی نیز مورد توجه قرار گیرد. عنوان مردان خیابانی به کسانی اطلاق می‌شود که خیابان را به عنوان منبعی جهت برآورده کردن نیازهای عاطفی، روانی و جنسی خود می‌دانند (پیراسته، ۱۳۸۸). این افراد کسانی هستند که به نوعی از خانواده خود طرد شده یا خانواده آنها از بافت منسجم و ساختار به هنجاری برخوردار نبوده و بنابراین قادر به ارضای نیازهای عاطفی و یا جنسی آنها نیست. بنابراین این افراد برای ارضای نیازهای خود به محیطی غیر از خانه و خانواده متوسل می‌شوند.

و) مصرف مشروبات الکلی: قدر مسلم این است که مصرف مشروبات الکلی، تعادل دماغی را بر هم ریخته، استعداد ارتکاب خشونت را فراهم می‌آورد. خشونت ناشی از الکل دارای دو ویژگی عمده است: شخص کنترل خاصی بر رفتار خود ندارد و همین امر امکان دارد جراحات شدیدی را به بزه دیده وارد سازد.

مزاحمت جنسی در اسناد ملی و فراملی:

رفع ایرادات مطرح شده در نگارش کتاب پنجم، فصل هجدهم جرائم ضد عفت و اخلاق عمومی، مواد ۶۴۱-۶۳۷ قانون مجازات اسلامی، بیشتر ناظر بر مزاحمت علیه نوامیس نبوده و فقط مزاحمت‌های تلفنی را در بر می‌گیرد و با توجه به معیارهای متناسب با نگاه جامعه در تدوین قوانین - عدم کارایی قوانین و عدم تأثیرگذاری مناسب، باعث افزایش میزان این جرم و بالا بودن آمار ارتکاب بزه کاری، عدم گزارش بزه دیدگی و حمایت ناقص و معیوب از حقوق زنان، عللی است که این ماده به نظر نگارنده مفید واقع نشده و لزوم تکمیل آن، با توجه به قصد و هدف قانون‌گذار از وضع چنین ماده‌ای، احساس می‌گردد

اسناد متعدد بین‌المللی مزاحمت جنسی را گاه به عنوان یکی از اشکال خشونت و گاه به عنوان یکی از مصادیق تبعیض علیه زنان مدنظر قرار داده‌اند:

الف) کنوانسیون محو همه اشکال تبعیض علیه زنان^{۲۹}: این کنوانسیون که در سال ۱۹۷۹ به تصویب رسید، به صورت مستقیم به مزاحمت جنسی نمی‌پردازد. اما از دولت‌های عضو می‌خواهد اقدامات ضروری به منظور محو اشکال مختلف تبعیض علیه زنان در همه زمینه‌ها خصوصاً در محیط کار، آموزش و زندگی اجتماعی به عمل آورند (مواد ۷ تا ۱۶). توصیه نامه شماره

۱۹ سازمان ملل در زمینه کنوانسیون، مزاحمت جنسی را مصداقی از تبعیض علیه زنان دانسته است. دولت ایران تاکنون به این کنوانسیون نپیوسته است.

ب) اعلامیه محو خشونت علیه زنان^{۳۰}: مجمع عمومی سازمان ملل متحد در اعلامیه محو خشونت علیه زنان مصوب ۱۹۹۳، به مسئله مزاحمت جنسی پرداخته است. بند ب ماده ۲ این اعلامیه، مزاحمت جنسی را یکی از اشکال خشونت علیه زنان دانسته است. بند د ماده ۴ خواهان به‌کارگیری رویکردهای پیشگیرانه و نیز استفاده از ضمانت‌اجراهای کیفری، مدنی و اداری جهت کنترل این پدیده است.

ج) کنوانسیون بلم دو پارا^{۳۱}: کنوانسیون بین‌آمریکایی پیشگیری، مجازات و ریشه‌کن‌سازی خشونت علیه زنان^{۳۲} مشهور به کنوانسیون بلم دو پارا که در سال ۱۹۹۴ در شهر بلم دو پارای برزیل منعقد شد، در ماده ۲ مزاحمت جنسی در محیط کار، محیط آموزشی، مراکز بهداشتی و ... را مصداقی از خشونت علیه زنان دانسته است.

د) کنوانسیون پیشگیری و مبارزه با خشونت علیه زنان و خشونت خانگی^{۳۳}: این کنوانسیون که در سال ۲۰۱۱ به تصویب شورای اروپا رسید در مقدمه خود مزاحمت جنسی را در کنار رفتارهای دیگری چون تجاوز جنسی، ازدواج اجباری و ختنه کردن دختران، مصداق نقض جدی حقوق بشر و مانعی بزرگ جهت دستیابی به برابری بین زن و مرد می‌داند. ماده ۴۰ این کنوانسیون به صورت خاص به مزاحمت جنسی پرداخته و همه اشکال رفتارهای لفظی، غیر لفظی و جسمانی که کشورهای عضو را ملزم می‌کند ماهیت جنسی داشته و بدون رضایت و با هدف نقض کرامت یک انسان انجام شده و یا عملاً را جرم انگاری کنند. این کنوانسیون از این لحاظ حائز اهمیت است که برخلاف اسناد قبلی که صرفاً به ذکر عنوان مزاحمت جنسی اکتفا می‌کردند، عملاً تعریفی از این رفتار به دست می‌دهد

انواع برخورد قربانیان مزاحمت‌های خیابانی

الف) پرخاشگری: بسیاری از زنان نسبت به مزاحمت‌های عمدی مزاحمین خیابانی حساس بوده و بلافاصله عکس‌العمل نشان می‌دهند. این عکس‌العمل‌ها طیفی از برخوردهای مختلف از برخورد کلامی ملایم گرفته تا برخورد کلامی تند، داد زدن و سعی در بی‌آبرو کردن فرد مزاحم، برخورد فیزیکی و مراجعه به پلیس را در بر می‌گیرد. مزاحمت‌هایی که مزاحمین خیابانی برای این دسته از زنان ایجاد می‌کنند و برخورد پرخاشگرانه این دسته از زنان مانع از استمرار اعمال انحرافی مزاحمین می‌شود.

ب) امتناع: دسته دیگری از بزه دیدگان، در مواجهه با این مزاحمت‌ها سعی می‌کنند بدون هیچ برخورد تند و آشکاری با فرد مزاحم، به نحوی خود را از چنگ او خلاص کنند. آن‌ها سعی می‌کنند با کنار کشیدن خود، خارج شدن از مکان شلوغ و یا پناه بردن به مکان‌هایی مثل فروشگاه‌ها خود را از شر مزاحمت فرد مزاحم خلاص کنند.

ج) بی‌تفاوتی: در مواردی نیز قربانیان مزاحمت‌های خیابانی نه تنها عکس‌العملی در برابر مزاحمین انجام نمی‌دادند، بلکه هیچ گونه تلاشی برای دور کردن خود از فرد مزاحم و متوقف ساختن اعمال غیراجتماعی او نیز نمی‌کنند این گروه از زنان هستند که، علیرغم تعداد بسیار اندکشان در مقایسه با دو گروه قبلی، طعمه‌های اصلی مزاحمین خیابانی بوده و شدیدترین و بی‌شرمانه‌ترین مزاحمت‌ها را متحمل می‌شدند.

30- Declaration on the Elimination of Violence Against Women

31- Belem do Para Convention

32- Inter-American Convention on the Prevention, Punishment and Eradication of Violence Against Women

33- Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence

دلایل کتمان جرم مزاحمت از سوی بزه دیدگان

مهم‌ترین علل کتمان جرم مزاحمت از سوی بزه دیدگان عبارت‌اند از؛ الف) شرم و حیا و حفظ آبرو ب) ترس از برچسب خوردن ج) تردید درباره نتیجه بخش بودن شکایت د) ترس از واکنش افراطی نزدیکان ج) تنگناهای اقتصادی و نگرانی بابت از دست دادن شغل و ترس از محدود شدن.

بخش دوم: پیشگیری وضعی از مزاحمت خیابانی

تعاریف متعددی از پیشگیری از جرم ارائه شده است اما اگر بخواهیم تعریف مختصر و مفیدی از پیشگیری از جرم ارائه دهیم، می‌توانیم بگوییم که "پیشگیری از جرم پیش‌بینی، شنا سایی و برآورد عوامل خطر جرم و ابداع اقداماتی برای از بین بردن یا کاهش آن‌ها است (کراو^{۳۴}، ۱۹۹۱: ۲۳). مفهوم پیشگیری از جرم دارای انواع و مصادیق مختلفی است که در اینجا به صورت جامع بدان می‌پردازیم. ژرژپیکا پیشگیری وضعی را این گونه توصیف می‌کند، پیشگیری وضعی عبارت است از اقدام به محدود کردن فرصت‌های ارتکاب جرم یا مشکل‌تر کردن تحقق این فرصت‌ها برای مجرمان بالقوه هدف از پیشگیری وضعی ایراداتی از قبیل اینکه اولاً موجب جابجایی جرائم از نقطه‌ای به نقطه دیگر می‌شود ثانیاً ارتکاب جرائم از طبقه مرفه جامعه به سوی افراد بی بضاعت سوق می‌دهد و ثالثاً در جامعه ایجاد وحشت و ترس می‌کند، گرفته شده است (گل محمدی، ۱۳۸۱). واژه پیشگیری در فرهنگ به معنای جلوگیری کردن، مانع شدن، مانع سرایت شدن و پیش‌بینی کردن آمده است (گل محمدی خامنه، ۱۳۸۵: ۵). واژه پیشگیری^{۳۵} در مفهوم متداول آن در معانی "پیش دستی کردن، پیشی گرفتن و به جلوی چیزی شتافتن" و همچنین "آگاه کردن، خبر چیزی را دادن و هشدار دادن" است. اما در جرم‌شناسی، پیشگیری در معنی اول آن مورد استفاده واقع می‌شود، یعنی با کاربرد فنون مختلف به منظور جلوگیری از وقوع بزه‌کاری، به جلوی جرم رفتن و پیشی گرفتن از بزه‌کاری است (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۸۳: ۷۳۷).

گسن، پیشگیری وضعی را تغییر در موقعیت‌های خاصی که احتمال ارتکاب جرم در آن زیاد است به منظور دشوار کردن، پُرخطر کردن یا جاذبه زدایی برای کسانی که قصد ارتکاب دارند (گسن، ۱۳۷۶: ۶۲۸-۶۲۰). در رویکرد وضعی به پیشگیری، اعتقاد بر این است که جرم قابل پیش‌بینی بوده و صرف‌نظر از این که مرتکب تحت تأثیر چه عاملی بوده، از طریق کاهش فرصت‌های ارتکاب و آماج‌های آن، با تغییر و کنترل موقعیت‌های مناسب برای ارتکاب جرم می‌توان وقوع آن را ممتنع و خنثی ساخت (صفاری، ۱۳۸۰: ۲۸۳). در جرائم جنسی سازوکارهای پیشگیری وضعی از این دسته از جرائم بر روی از بین بردن یا کاهش موقعیت‌های جرم‌زا تمرکز دارند.

در میان انواع بزه دیدگان، زنان بزه دیده جزو بزه دیدگان با میزان آسیب‌پذیری بالا قرار دارند. از این رو، زنان بزه دیده شایسته حمایت‌های ویژه‌ای هستند. زنان بزه دیده اصلی جرائم جنسی گزارش شده و گزارش نشده‌اند (رایجیان اصلی، ۱۳۹۰: ۱۱۶-۹۸). بنابراین می‌توان گفت که تربیت، آموزش و پیشگیری از انحطاط فرد و جامعه، در آموزه‌های ادیان نقش برجسته‌ای دارند و دانش جرم‌شناسی که در دوپست سال گذشته ترویج کننده این تعلیمات است، تا اندازه زیادی مدیون آموزه‌های دینی است. در دانش

جرم‌شناسی^{۳۶} به ویژه جرم‌شناسی پیشگیری^{۳۷} که به اقدامات کنشی برای پیشگیری از بزه‌کاری توجه می‌شود (نجفی ابرنآبادی، ۱۳۸۷: ۱۲۴۱).

یکی از اهداف اصلی و مهم پیشگیری وضعی به هم زدن موقعیت مساعد و مناسب بزه‌دیدگی و جلوگیری از وقوع بزه‌دیدگی از این طریق است. باید وضعیت و شرایط مناسب را آن‌گونه طراحی کرد که فرد در آستانه بزه‌کاری، فرصت ارتکاب جرم را به دست نیاورد تا بزه‌دیدگی تحقق نیابد. حذف فرصت‌ها و موقعیت‌های بزه‌دیدگی موارد زیادی را شامل می‌شود، مانند: ۱- به هم زدن و از بین بردن شرایط محیطی مستعد و مناسب ارتکاب جرم ۲- حضور پلیس در مکان‌هایی که خطر بزه‌دیدگی بالایی وجود دارد. ۳- ارائه روش‌های پیشگیرانه وضعی از جرائم علیه زنان می‌تواند شامل مواردی مثل شرکت در کلاس‌های دفاع شخصی، احتراز از قرار گرفتن در مکان‌های خطرناک و نظایر آن باشد، مثل قدم نزدن زنان در مکان‌های خطرناک، پیاده‌روی نکردن در شب یا قفل کردن در ماشین هنگام رانندگی (هدینسون^{۳۸}، ۱۹۹۲: ۷۸).

الف) حفاظت الکترونیکی: استفاده از فناوری‌های نوین الکترونیکی در پیشگیری وضعی از بزه‌کاری امری اجتناب‌ناپذیر است. همان‌گونه که بزه‌کاران روز به روز در شیوه‌های ارتکاب خود تجدیدنظر می‌کنند و از روش‌های نوین استفاده می‌کنند، دانش پیشگیری وضعی نیز باید همواره چند گام جلوتر از آنان احتمال سوءاستفاده و بزه‌کاری‌ها را شناسایی کند و روش‌های سد کردن مسیر را پیش‌بینی نماید. افزایش و ارتقای امکانات و روش‌های الکترونیکی در مبادی خروجی و ورودی و مکان‌های جرم‌خیز و آسیب‌پذیر باعث تقلیل جرائم و بزه‌کاری می‌شود.

ب) مراقبت از آماج‌های جرم در مقابل مجرمان

استقرار پلیس در مکان‌های آسیب‌پذیر و خاص، اقدامی در چارچوب پیشگیری وضعی محسوب می‌شود و می‌تواند ضمن شناسایی و حمایت از زنان آسیب‌پذیر و آسیب‌دیده، در جهت اصلاح و بازپروری جسمی و روانی آنان گام بردارد، مسلماً با این‌گونه اقدامات کنشی، وضعیت و اوضاع و احوال ما قبل و مشرف بر بزه‌کاری به ضرر مجرم تغییر می‌کند و از ارتکاب جرم در آن محدوده زمانی و مکانی یا نسبت به آماج معین پیشگیری می‌شود (فتاح^{۳۹}، ۱۹۹۱: ۲۲۲). جان گراهام با تأکید بر نقش پررنگ پلیس در پیشگیری وضعی می‌گوید: به نظر می‌رسد گشت زنی کنترل شده پلیس مؤثر است، خصوصاً اگر با یک راهبردهم‌جانبه کاهش جرم و ترس همراه شود، در جاهایی که گشت‌های پلیس بر اساس تحلیل احتمال خطر، به صورت تیم اعزام می‌شوند و مناطق کوچک را پوشش می‌دهند و روابط، سازنده‌ای با ساکنان محله ایجاد می‌نمایند، تأثیر آن‌ها می‌تواند بیشتر باشد (گراهام^{۴۰}، ۱۳۷۰: ۱۴۲).

از جمله وظایف پلیس در راستای پیشگیری وضعی از ارتکاب جرم، گشت زنی و کنترل دقیق در خیابان‌ها و مناطق آسیب‌پذیر برای حمایت از زنان و کودکانی است که در معرض حمله و هجوم مجرمان قرار می‌گیرند، به ویژه در مورد زنان که ممکن است در محل‌های جرم‌خیز مورد حمله و آزار و اذیت مجرمین قرار گیرند (فلاین^{۴۱}، ۱۹۹۲: ۷۳). آسیب‌پذیری زنان بر پایه معیار ضعیف بودن از نظر جسمی نیز باید مهم تلقی شود. در این جرائم معمولاً زنان آماج‌های مناسبی برای بزه‌کاران انگاشته می‌شوند و چنان

36- Criminology
37- Preventive Criminology
38- Heidensohn
39- Fattah
40- Graham
41- Flynn

چه فرد نیز در فراهم آوردن وضعیت وقوع جرم نقش داشته باشد، به آسانی بزه دیده می‌شود. حمایت از زنان آسیب‌پذیر و آسیب دیده به تدریج به حمایت از قربانیان غیر مستقیم، یعنی افرادی که به نوعی با قربانی مستقیماً در ارتباط بوده یا تحت تکفل او هستند، نیز مرتبط می‌شود. بزه دیده در صورتی که امنیت داشته باشد، جرأت می‌کند به طرح دعوی و احقاق حقوق حقه خود، شناسایی مجرم یا مجرمان اقدام نماید. تأمین امنیت بزه دیدگان و گواهان آنان نه تنها مستلزم پیش‌بینی تدابیری برای جلوگیری از ورود آسیب‌های احتمالی هنگام رویارویی با متهم است، بلکه فراتر از آن در بردارنده تدابیری است برای پیشگیری از تهدیدها یا اقدامات تلافی‌جویانه متهم یا خانواده و دوستان او (رایجیان اصلی، ۱۳۸۴: ۵۴).

وضعیت پیش‌جنایی، مجموعه اوضاع و احوال خارج از شخصیت بزه‌کار است که بر عمل مجرمانه مقدم هستند و سبب تدارک عمل مجرمانه می‌شوند و به قسمتی که به وسیله شخص مفهوم و محسوس هستند اطلاق می‌شود. در هر وضعیت پیش‌جنایی باید دو عنصر اساسی را تشخیص داد: واقعه یا یک رشته از وقایع که شکل‌گیری نقشه و طرح جنایی را در ذهن بزه‌کار موجب شده است و اوضاع و احوالی که تدارک و ارتکاب جرم را شامل شده است. نخستین عنصر، شامل بروز یک واقعه یا یک رشته وقایعی است که نقشه جنایی را ناگهان در ذهن بزه‌کار آینده پدیدار می‌سازد، به عنوان مثال، پوشش نامناسب زنان که می‌تواند منشأ جرائم جنسی علیه آنان باشد. عنصر دوم برای وضعیت ما قبل جنایی در وقایعی استقرار دارد که بیش یا کم برای بزه‌کار آینده مطلوب هستند و او را در وضعیتی قرار می‌دهند تا نقشه جنایی خود را تحقق بخشد. تأثیر این اوضاع و احوال در فعلیت یافتن عمل مجرمانه قاطع است. بدون آن‌ها، نقشه جنایی، بی‌تردید، نقشه باقی خواهد ماند (گسن، ۱۳۸۸: ۱۹۵-۱۹۳). با نگاه علت‌شناسانه به عوامل مؤثر در بزه‌دیدگی زنان در زمینه جرائم جنسی می‌توان گفت که شیوه زندگی، فعالیت روزمره و نقش تأثیرگذار آنان در برای مثال در قالب تحریک و تشویق بزه‌کاران بالقوه در ارتکاب جرائم جنسی؛ جذابیت زدایی از زنان به روش‌های مختلف مانند حجاب و پوشش مناسب، آسیب‌پذیری آن‌ها را کمتر می‌کند. اگر به موضوع پوشش، با رویکرد پیشگیری وضعی از جرائم جنسی بنگریم، می‌توانیم ادعا کنیم که یکی از دلایل آن کارکرد پیشگیرانه برای حمایت از زن در مقابل بزه‌دیدگی بوده است (آقابابایی و موسوی، ۱۳۹۱: ۴۷).

زنان که یکی از قربانیان اصلی جرائم جنسی هستند در قوانین کشورهای مختلف از جمله ایران مورد توجه قرار گرفته‌اند: این موضوع موجب ایجاد گروه‌های مردمی و حمایت‌جویان از این دسته از بزه‌دیدگان شده است: از جمله مهم‌ترین راه‌های پیشگیری از بزه‌دیدگی، محافظت از زنان است که همواره در معرض بزه‌دیدگی جنسی هستند. در دسترس بودن زنان بزه‌دیده یکی از عواملی است که علاوه بر تحریک بزه‌کاران بالقوه به ارتکاب جرم و ایجاد انگیزه مجرمانه، موجب می‌شود بدون هیچ مانعی قصد مجرمانه خود را درباره هدف مورد نظر عملی سازند. حضور پلیس در مکان‌هایی که خطر بزه‌دیدگی را افزایش می‌دهد می‌تواند آسیب‌پذیری آن‌ها را به حداقل برساند (میرخلیلی، ۱۳۸۳: ۷۳). همچنین می‌توان بیان داشت که افزایش کنترل‌های رسمی و غیررسمی در جامعه، شناسایی زنانی که در معرض خطر بزه‌دیدگی قرار دارند و آموزش روش‌های دفاع شخصی به آنان، اعمال محدودیت در رفت و آمدهای شبانه و یا تردد در مکان‌هایی که امکان بزه‌دیدگی را افزایش می‌دهد، نقش مهمی در پیشگیری از بزه‌دیدگی جنسی زنان دارد.

ج) پرهیز از وضعیت‌های جرم‌زا: برخی از جرائم جنسی علیه زنان ممکن است توسط افراد آشنا و اشخاصی صورت بگیرد که رابطه قبلی با بزه‌دیدگان داشته و به نحوی با او مرادده داشته‌اند. از این رو، نقش زنان در اقدامات خود مراقبتی که در راستای کاهش خطر بزه‌دیدگی آن‌ها در جرائم جنسی بکار می‌رود بسیار اساسی است. مشارکت فعال بزه‌دیده در پیشگیری از جرائم

جنسی نیازمند آگاهی وی از وضعیت‌های پرخطر و راه‌های اجتناب از آن است. حضور و تردد در مکان‌های خلوتی که امکان دسترسی به پلیس یا کمک دیگران بسیار پایین است و در زمان‌های خاصی مثل تاریکی هوا وضع پُرخطر است و اجتناب از آن ضروری است. لذا در برخی کشورها از جمله انگلستان افرادی که از این وضع‌ها اجتناب نکنند، خود مجرم محسوب می‌شوند (معمدی مهر، ۱۳۸۰: ۱۹۰). در همین راستا، می‌توان گفت زنانی که هنگام شب و در تاریکی به تنهایی از منزل خارج می‌شوند، عموماً احساس امنیت کمتری می‌کنند، و شب‌ها چنانچه در منزل تنها باشند، نسبت به مردان بیشتر خطر بزه دیده شدن را احساس می‌کنند (رستمی تبریزی، ۱۳۸۸: ۲۹۴).

رعایت حجاب اسلامی یکی از روش‌های پرهیز از وضعیت جرم‌زا در حوزه مزاحمت‌های خیابانی است بنابراین زنانی که با این پوشش در جامعه حاضر می‌شوند، احترام بیشتری دارند و افراد مزاحم، جسارت اذیت و آزار آن‌ها را به خود نمی‌دهند. بدین ترتیب می‌توان گفت که ترتیبات مطرح شده در این آیه، پاسخی به احساس امنیت زنان و ترس از بزه دیدگی و به تعبیر جرم‌شناسی، اقدام پیشگیرانه وضعی و حفاظت از هدف در معرض تهدید و خطر می‌باشد. شهید مطهری هرچند معتقد است که فلسفه حجاب در اسلام منحصر به مسئله احساس ناامنی نیست، بحث امنیت و احساس ناامنی را به عنوان یک عامل که در آیه ۵۹ سوره احزاب به آن اشاره شده، تأیید می‌کند (۱۳۶۸: ۴۵). در مجموع به نظر می‌رسد استفاده زن از پوشش مناسب در جامعه برای برطرف کردن احساس ناامنی و خطر، به دین و آیین خاصی اختصاص ندارد. برای نمونه، زنان ایرانی قبل از ورود اسلام به ایران پوشش مناسبی داشتند و برخی مسائل تلخ تاریخی و احساس ناامنی نسبت به زنان، ایرانیان را مجبور کرده بود تا زنان و دختران خود را مخفی کنند (مطهری، ۱۳۶۸: ۴۶) بر همین اساس برخی حجاب را بیش از اینکه اسلامی بدانند، ایرانی دانسته‌اند (دورانت، ۱۳۷۰: ۵۵۲-۵۵۱).

در بسیاری موارد، بزه دیده با رضایت، همکاری، تحریک و ... نقش اساسی در تکوین عمل مجرمانه ایفا می‌کند و بزه‌کاران بالقوه را برای ارتکاب جرم وسوسه می‌کند. پس زنان می‌توانند با بی‌ملاحظگی و شتاب‌زدگی، وسوسه‌انگیزی، ترغیب، مساعدت یا فراهم نمودن تسهیلات، زمینه مناسبی را برای ارتکاب بزه علیه خویش فراهم کنند (شاهیده، ۱۳۹۱: ۲۳).

روش تحقیق و جامعه آماری

با توجه به اینکه هدف تحقیق حاضر بررسی و تحلیل عوامل مزاحمت‌های خیابانی بانوان بوشهری می‌باشد به لحاظ طرح در زمره طرح‌های توصیفی^{۴۲} به حساب می‌آید این طرح‌ها شامل مجموعه روش‌هایی است که هدف آن توصیف کردن شرایط یا پدیده‌های مورد بررسی است (سرمد و همکاران، ۱۳۷۹) و با توجه به اینکه به توسعه دانش کاربردی می‌پردازد از نوع کاربردی^{۴۳} به شمار می‌آید چرا که هدف آن توسعه دانش کاربردی در زمینه موضوع می‌باشد و همچنین از آنجایی که به تحلیل وضعیت موجود، توصیف عوامل مؤثر بر وقوع مزاحمت‌های خیابانی و بررسی راهکارهای برون رفت از وضعیت، در مقطع زمانی مشخص به صورت واقعی می‌پردازد از نوع پیمایشی^{۴۴} است. برای گردآوری داده‌های مورد نیاز علاوه بر اطلاعات کتابخانه‌ای که به منظور دستیابی به پیشینه و مباحث نظری انجام گرفت در مرحله میدانی به منظور گردآوری داده‌های مورد نیاز از پرسشنامه استفاده شده است برای تدوین پرسشنامه و اینکه آیا از روایی^{۴۵} کافی برخوردار هستند یا نه؟ با بررسی‌های دقیق پرسشنامه نهایی تدوین و در

42- Descriptive Rrsarch

43 - Applied Rrsarch

44- Survey Rrsarch

45 - Validity

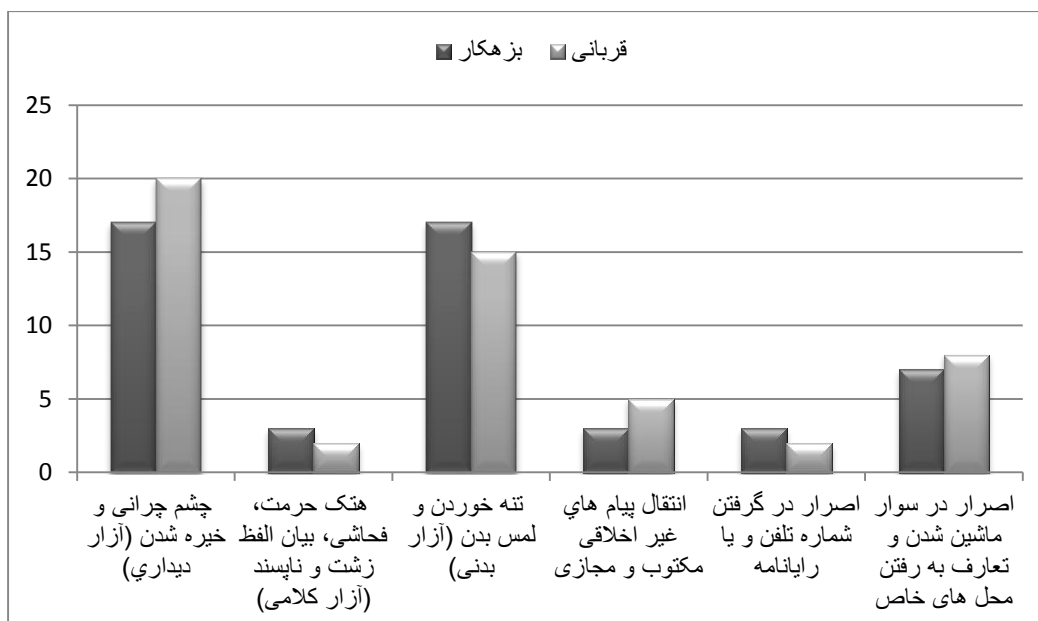
نهایت روایی صوری و محتوایی مورد تأیید قرار گرفت و برای محاسبه پایایی^{۴۶} پرسشنامه‌ها از روش برآورد ضریب آلفای کرونباخ^{۴۷} که یکی از روش‌های محاسبه پایایی و تعیین هماهنگی درونی ابزار اندازه‌گیری است استفاده شده است. پرسشنامه اولیه بعد از تجزیه و تحلیل پایایی ۰/۷۸ برای کل پرسشنامه به دست آمده است که پایایی مناسبی را نشان می‌دهد که وضعیتی مطلوب ارزیابی می‌شود. جامعه آماری این تحقیق ۱۰۰ نفر از بزه‌کاران و بزه‌دیدگان مزاحمت‌های خیابانی تشکیل می‌دهند. محدوده مکانی تحقیق شهرستان بوشهر و بازه زمانی نیز در هشت ماهه سال ۱۳۹۴ می‌باشد.

بخش سوم: تجزیه و تحلیل داده‌ها

تجزیه و تحلیل گویه‌ها

۱- مصادیق مزاحمت‌های خیابانی علیه بانوان بوشهری چه بوده است؟

نمودار ۱: مصادیق مزاحمت‌های خیابانی علیه بانوان بوشهری

برابر یافته‌های حاصله از دو گروه بزه‌کاران و قربانیان مزاحمت‌های خیابانی چشم چرانی و خیره شدن (آزار دیداری) بیش‌ترین فراوانی (۰/۳۴ و ۰/۴۰) را داشته و پس از تنه خوردن و لمس بدن (آزار بدنی) در بین دیگر مصادیق از فراوانی (۰/۳۴ و ۰/۳۰) بالایی برخوردار بوده است و هتک حرمت، فحاشی، بیان الفاظ زشت و ناپسند (آزار کلامی) کمترین فراوانی را داشته است.

46 -Reliability

47 -Cronbachs Coefficient Alpha

۲- چه عواملی در بروز مزاحمت‌های خیابانی موثر است؟

۲-۱ عوامل محیطی چه تأثیری در بروز مزاحمت‌های خیابانی دارند؟

جدول ۱: نقش عوامل محیطی در بروز مزاحمت‌های خیابانی

کم و خیلی کم		متوسط		خیلی زیاد و زیاد		موارد
		بزه‌کار	قربانی	بزه‌کار	قربانی	
۹	۱۰	۲۵	۲۸	۶۶	۶۲	مهاجرت و گسترش شهرنشینی و حاشیه‌نشینی
۵	۱۰	۱۵	۱۵	۸۰	۷۵	تحولات جمعیتی
۰	۶	۱۵	۱۲	۸۵	۸۲	طراحی نامناسب محیطی و فضاهای بدون دفاع
۴,۶۶	۸,۶۶	۱۸,۳۳	۱۸,۳۳	۷۷	۷۳	میانگین

طبق یافته‌های تحقیق عوامل محیطی از منظر دو گروه بزه‌کاران و قربانیان با فراوانی (۰/۷۳ و ۰/۷۷) در بروز مزاحمت‌های خیابانی موثر است. که با توجه به عدم نظر گرفتن اصول طراحی محیطی در عمران و شهرسازی شهر بوشهر، کوچه‌های باریک و... پاسخ‌ها منطقی به نظر می‌رسد.

۲-۲ عوامل فرهنگی چگونه می‌تواند در بروز مزاحمت‌های خیابانی موثر باشد؟

جدول ۲: نقش عوامل فرهنگی در بروز مزاحمت‌های خیابانی

کم و خیلی کم		متوسط		خیلی زیاد و زیاد		موارد
		بزه‌کار	قربانی	بزه‌کار	قربانی	
۵	۵	۱۰	۱۵	۸۵	۸۰	گسترش ارتباطات و رسانه‌های جمعی
۰	۰	۱۰	۱۲	۹۰	۸۸	رواج و گسترش فرهنگ برهنگی
۱۵	۱۰	۳۰	۲۵	۵۵	۶۵	عدم اعتقاد به هنجارهای اجتماعی
۶,۶۶	۵	۱۶,۶۶	۱۷,۳۳	۷۶,۶۶	۷۷,۶۶	میانگین

طبق یافته‌های تحقیق عوامل فرهنگی از منظر دو گروه بزه‌کاران و قربانیان با فراوانی (۷۶,۶۶ و ۷۷,۶۶) در بروز مزاحمت‌های خیابانی موثر است و با توجه به افزایش سطوح شبکه‌های اجتماعی موبایلی و ترویج الگوهای غربی در شبکه‌های ماهواره‌ای، نتایج حاصله معنی‌دار می‌باشد.

۲-۳ ناکارآمدی سیاست جنایی چگونه می‌تواند در بروز مزاحمت‌های خیابانی موثر باشد؟

جدول ۳: تاثیر ناکارآمدی سیاست جنایی در بروز مزاحمت‌های خیابانی

کم و خیلی کم		متوسط		خیلی زیاد و زیاد		موارد
		بزه کار	قربانی	بزه کار	قربانی	
۲	۵	۱۰	۱۰	۸۸	۸۵	فقدان قوانین و مقررات موثر
۰	۰	۵	۱۲	۹۵	۸۸	بی تاثیر بودن مجازات های موجود
۰	۰	۱۰	۱۰	۹۰	۹۰	عدم بکارگیری از روش های پیشگیری وضعی
۰,۶۶	۱,۶۶	۸,۳۳	۱۰,۶۶	۹۱	۸۷,۶۶	میانگین

طبق یافته های تحقیق تاثیر ناکارآمدی سیاست جنایی از منظر دو گروه بزه کاران و قربانیان با فراوانی (۸۷,۶۶ و ۹۱) در بروز مزاحمت های خیابانی موثر است.

۴-۲ شرایط زمانی و مکانی چگونه می تواند در بروز مزاحمت های خیابانی موثر باشد؟

جدول ۴: تاثیر شرایط زمانی و مکانی در بروز مزاحمت های خیابانی

کم و خیلی کم		متوسط		خیلی زیاد و زیاد		موارد
		بزه کار	قربانی	بزه کار	قربانی	
۵	۳	۱۵	۱۲	۸۰	۸۵	وقوع مزاحمت های فیزیکی در صفوف خدماتی
۵	۱۲	۲۰	۱۵	۷۵	۷۳	وقوع مزاحمت های فیزیکی در وسایل نقلیه عمومی
۵	۲	۱۵	۱۰	۸۰	۸۸	وقوع مزاحمت های فیزیکی در بازارهای هفتگی
۱۰	۱۰	۱۵	۲۵	۷۵	۶۵	وقوع مزاحمت ها در مکان های خلوت
۶	۷	۱۰	۱۵	۸۴	۷۸	وقوع مزاحمت ها در شب
۶,۲	۶,۸	۱۵	۱۵,۴	۷۸,۸	۷۷,۸	میانگین

طبق یافته های تحقیق تاثیر شرایط زمانی و مکانی از منظر دو گروه بزه کاران و قربانیان با فراوانی (۷۷,۰۸ و ۷۸,۰۸) در بروز مزاحمت های خیابانی موثر است.

۵-۲ چه عوامل فردی در بروز مزاحمت های خیابانی موثر است؟

جدول ۵: نقش عوامل فردی در بروز مزاحمت های خیابانی

کم و خیلی کم		متوسط		خیلی زیاد و زیاد		موارد
		بزه کار	قربانی	بزه کار	قربانی	
بزه کار	قربانی	بزه کار	قربانی	بزه کار	قربانی	

۵	۱۰	۱۷	۱۵	۷۸	۷۵	ناشناخته بودن فرد در میان افراد بیگانه
۲	۲	۱۰	۱۲	۸۸	۸۶	موقعیت اجتماعی مزاحمین خیابانی
۰	۰	۵	۱۰	۹۵	۹۰	کتمان و عدم اعلام جرم
۱	۱	۸	۱۰	۹۱	۸۹	نوع پوشش و آرایش و همچنین نحوه رفتار زنان
۰	۵	۱۲	۱۰	۷۸	۸۵	بالا رفتن سن ازدواج
۴۰	۳۵	۱۵	۱۰	۴۵	۵۵	مصرف مشروبات الکلی
۸	۸,۸۳	۱۱,۱۶	۱۱,۶	۷۹	۸۰	میانگین

طبق یافته‌های تحقیق عوامل فردی از منظر دو گروه بزه کاران و قربانیان با فراوانی (۷۹ و ۸۰) در بروز مزاحمت‌های خیابانی موثر است و در واقع این عوامل در هر دو گروه مورد مطالعه رابطه معناداری دارد.

۳- چه عواملی در پیشگیری وضعی از بروز مزاحمت‌های خیابانی موثر است؟

جدول ۶: بررسی تاثیر پیشگیری وضعی در بروز مزاحمت‌های خیابانی

کم و خیلی کم		متوسط		خیلی زیاد و زیاد		موارد
				بزه کار	قربانی	
۴	۰	۸	۱۰	۸۸	۹۰	حجاب کامل اسلامی
۲	۳	۸	۵	۹۰	۹۲	مراقبت‌های الکترونیکی
۷	۵	۵	۱۰	۸۸	۸۵	طراحی محیطی مناسب و حذف فضاهای بدون دفاع
۳	۴	۵	۸	۹۲	۸۸	بکارگیری مأموران پلیس در مناطق آلوده جرم
۴	۱	۷	۸	۸۹	۹۱	نوع پوشش و آرایش و همچنین نحوه رفتار زنان
۴	۲,۶	۶,۶	۸,۲	۸۹,۸	۸۹,۲	میانگین

طبق یافته‌های تحقیق تاثیر پیشگیری وضعی در بروز مزاحمت‌های خیابانی از منظر دو گروه بزه کاران و قربانیان با فراوانی (۸۹,۸ و ۸۹,۲) در بروز مزاحمت‌های خیابانی موثر است و نتایج این عوامل در هر دو گروه مورد مطالعه رابطه معناداری دارد.

بخش چهارم: نتیجه‌گیری و پیشنهادها

الف) نتیجه‌گیری

محقق در این جستار ابتدا با شناخت علل و عوامل مزاحمت‌های خیابانی به صورت توصیفی و بسیار دقیق به بررسی میدانی و مطالعه دو گروه بزه کاران و بزه دیدگان این نوع جرم پرداخته و در پایان راهکارهای پیشگیری وضعی از این نوع جرم را ارائه می‌دهد.

برابر بررسی‌های انجامی مصادیق مزاحمت مورد مطالعه در تحقیق عبارت‌اند از؛ چشم چرانی و خیره شدن (آزار دیداری)؛ هتک حرمت، فحاشی، بیان الفاظ زشت و ناپسند (آزار کلامی)؛ تنه خوردن و لمس بدن (آزار بدنی)؛ انتقال پیام‌های غیراخلاقی از طریق

مکتوب و مجازی؛ اصرار در گرفتن شماره تلفن و یا رایانامه؛ اصرار در سوار ماشین شدن و تعارف به رفتن محل‌های خاص که متأثر از علل و عوامل شدت و ضعف فراوانی دارند عوامل محیطی متأثر از مؤلفه‌های مهمی چون: مهاجرت و گسترش شهرنشینی و حاشیه‌نشینی؛ تحولات جمعیتی؛ طراحی نامناسب محیطی و فضاهای بدون دفاع، در بروز مزاحمت‌های خیابانی موثر بوده و هر دو گروه مطالعه بر تاثیر موضوع اذعان داشته‌اند. همچنین عوامل فرهنگی از جمله: گسترش ارتباطات و رسانه‌های جمعی؛ رواج و گسترش فرهنگ برهنگی؛ عدم اعتقاد به هنجارهای اجتماعی، در بروز مزاحمت‌های خیابانی موثر بوده و هر دو گروه مطالعه بر تاثیر موضوع اذعان داشته‌اند. و با توجه به افزایش سطوح شبکه‌های اجتماعی موبایلی و ترویج الگوهای غربی در شبکه‌های ماهواره‌ای به شدت در حال افزایش است.

ناکارآمدی سیاست جنایی متأثر از عوامل موثری چون فقدان قوانین و مقررات موثر؛ بی تاثیر بودن مجازات‌های موجود؛ عدم بکارگیری از روش‌های پیشگیری وضعی، در بروز مزاحمت‌های خیابانی موثر باشد همچنین افراد مورد مطالعه نقش شرایط زمانی و مکانی در بزه مزاحمت موثر دانسته و وقوع مزاحمت‌های فیزیکی در صفوف خدماتی، در وسایل نقلیه عمومی، در بازارهای هفتگی را تجربه کرده و وقوع مزاحمت‌ها در مکان‌های خلوت و در شب‌ها تأیید کرده‌اند. عوامل فردی چون؛ ناشناخته بودن فرد در میان افراد بیگانه؛ موقعیت اجتماعی مزاحمین خیابانی؛ کتمان و عدم اعلام جرم؛ نوع پوشش و آرایش و همچنین نحوه رفتار زنان؛ بالا رفتن سن ازدواج و مصرف مشروبات الکلی، در بروز مزاحمت‌های خیابانی تاثیر به سزایی دارد.

در پیشگیری وضعی از بروز مزاحمت‌های خیابانی می‌توان عوامل موثری چون؛ حجاب کامل اسلامی؛ مراقبت‌های الکترونیکی؛ طراحی محیطی مناسب و حذف فضاهای بدون دفاع؛ بکارگیری مأموران پلیس در مناطق آلوده جرم؛ نوع پوشش و آرایش و همچنین نحوه رفتار زنان، موثر می‌باشد و می‌بایست مورد امعان قرار گیرد.

ب) پیشنهادها

راهبردهای تقنینی: ۱- رفع ایرادات مطرح شده در نگارش کتاب پنجم، فصل هجدهم جرائم ضد عفت و اخلاق عمومی، مواد ۶۴۱-۶۳۷ قانون مجازات اسلامی، بیشتر ناظر بر مزاحمت علیه نوامیس نبوده و فقط مزاحمت‌های تلفنی را در بر می‌گیرد و با توجه به معیارهای متنا سب با نگاه جامعه در تدوین قوانین- عدم کارایی قوانین و عدم تأثیرگذاری مناسبت، باعث افزایش میزان این جرم و بالا بودن آمار ارتکاب بزه کاری، عدم گزارش بزه دیدگی و حمایت ناقص و معیوب از حقوق زنان، عللی است که این ماده به نظر نگارنده مفید واقع نشده و لزوم تکمیل آن، با توجه به قصد و هدف قانون‌گذار از وضع چنین ماده‌ای، احساس می‌گردد

۲- وضع قوانینی ناظر بر تشدید مجازات، مزاحمین نوامیس و عدم تفسیر رأی به نفع متهمین و برخورد قاطع با مجرمین.

راهبردهای قضایی: ۱- فعال شدن معاونت پیشگیری از جرم قوه قضاییه و آگاه‌سازی زنان در خصوص مزاحمت‌های خیابانی. ۲- عدم تعلیق مجازات و یا تبدیل آن به جرائم نقدی و سعی در مجازات‌های علنی، با هدف بازدارندگی و اعلام اسامی و تصاویر مجرمین در رسانه‌های جمعی.

راهبردهای اجرایی: ۱- در نظر گرفتن اصول طراحی محیطی در پیشگیری از جرم و حذف محیط‌های فاقد دفاع ۲- اجرایی شدن قانون پیشگیری از جرم ۳- الزام همه دستگاه‌های دخیل در امر پیشگیری از جرم ۳- نظارت و حفاظت الکترونیک در مناطق آلوده به جرائم مزاحمت خیابانی در زمینه پیشگیری و تأمین ادله اثبات دعوا ۴- طراحی شهری در زمینه احداث فضاهای تجاری و مسکونی و حتی تفریحی و گردشگری با نظریه تخصصی پلیس در حوزه انتظامی ۵- الزام دستگاه‌ها و سازمان‌ها به حذف آماج‌های جرم ۶- اطلاع رسانی و آگاه‌سازی افراد جامعه پیرامون مزاحمت‌های خیابانی به منظور بیان اثربخشی آن با استفاده از رسانه‌های

گروهی به خصوص تلویزیون توجه جدی شود. ۷- اجرای راهکارهای پیشگیری اجتماعی رشد مدار و جامعه مدار در نظام آموزشی و نظام اجتماعی با توسل به نقش رسانه ملی و کتابها ۸- آگاه‌سازی و مشاوره‌های پلیس به بزه دیده ۹- پلیس با اعزام کارشناسان انتظامی به مدارس و مراکز آموزش عالی و توزیع سی‌دی‌های آموزشی و طراحی سایت‌های پلیسی در مدارس در جهت اطلاع رسانی و پاسخ به سؤالات دانش‌آموزان اقدام کند. ۱۰- پیشنهاد می‌گردد که برای جوانان زندانی، برنامه‌های افزایش خودکنترلی تهیه و تدارک دیده شود و در این خصوص از کارشناسان روان‌شناسی و علوم تربیتی در زندان‌ها و بازداشتگاه‌ها استفاده شود. همچنین برای شهروندان جوان نیز چنین برنامه‌هایی در صدا و سیما و مدارس تهیه شود. ۱۱- تسهیل در امر ازدواج و اعطای تسهیلات بلاعوض ازدواج

راهبردهای مشارکتی و آموزشی: ۱- تبیین آثار و کارکردهای حجاب و پوشش برای گروه‌های هدف از دوره‌ی کودکان تا دانشگاه ۲- تمرکز به نهادینه‌سازی و درونی‌کردن ارزش‌های حجاب نه فرهنگ نماد سازی. ۳- حساس‌سازی مردم برای ایجاد تحول در فرهنگ عمومی حجاب و عفاف ۴- ارائه مشاوره به بزه‌دیدگان و بستگان آنان در برنامه‌های تلویزیونی و رادیویی و مطبوعات ۵- بیشتر زنان اخبار مربوط به حوادث، جرم و جنایت را از تلویزیون می‌گیرند لذا سیاست‌گذاری‌های آموزشی، فرهنگی و اطلاع‌رسانی درباره جرائم شهری و تدابیر مربوط به محافظت زنان در برابر این جرائم باید با تکیه بر این رسانه جمعی ارائه شود ۶- با مجهز شدن به علم و فناوری روز در عرصه اطلاعات و ارتباطات و استفاده از همه ظرفیت‌ها و بهره‌مندی از فناوری‌های روز و به‌کارگیری جدیدترین تکنیک‌ها در انتقال پیام و تقویت رسانه ملی و تأسیس رسانه فراملی و رسانه مشترک اسلامی به منظور تبیین مسائل مهم و اساسی دینی مذهبی به ویژه ترویج و توسعه فرهنگ حجاب، می‌توان از بسط و گسترش دامنه فحشا و فساد در جامعه جلوگیری کرد و ضمن و حفظ خصلت انسانی حیا و عفت، فرهنگ ارزشمند غنی اسلامی در سطح جهانی صادر کرد و بر وضع فرهنگی سایر جوامع تاثیر گذاشت. ۷- همگانی نمودن وظیفه امر به معروف و نهی از منکر در میان همه سازمان‌ها و نهادها اعم از دولتی و غیردولتی و در همه زمینه‌ها مورد توجه و تأکید قرار گرفته شود.

منابع

الف) فارسی

- ۱- ایمان، محمد تقی و همکاران (۱۳۹۰) زنان، مزاحمت و واکنش: بررسی تجربه دختران دانشجو درباره مزاحمت‌های خیابانی و واکنش به آن مجله جامعه شناسی ایران، دوره دوازدهم، شماره ۳، صص ۹۳-۶۳.
- ۲- ارشاد، فرهنگ (۱۳۸۱). تأثیر شرایط زندگی در محله‌های مسکونی فقراآلود بر بزه‌کاری جوانان و نوجوانان در جامعه شهری اهواز. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی خوزستان، اهواز.
- ۳- اعزازی، شهلا (۱۳۸۳). ساختار جامعه و خشونت علیه زنان، فصلنامه رفاه اجتماعی سال سوم، شماره ۱۴، پاییز ۸۳
- ۴- اردبیلی، محمد علی (۱۳۸۳). حقوق جزای عمومی. جلد ۱ و ۲، تهران، نشر میزان (چاپ هفتم).
- ۵- آقابابایی، حسین و موسوی، ریحانه (۱۳۹۱) پیشگیری از بزه دیدگی زنان از منظر آموزه‌های اسلامی و چالش‌های فرارو آموزه‌های حقوق کیفری، شماره ۴، صص ۵۴-۳۵.
- ۶- آقاجانی، نصراله. (۱۳۹۱). تکثر خشونت در آزارهای خیابانی کتاب زنان، سال ششم، شماره ۲۳، صص ۱۸۸-۱۶۰.
- ۷- آنتونی گیدنز. (۱۳۸۳) جامعه شناسی. ترجمه منوچهر صبوری، ص ۱۴۹، چاپ دوازدهم، نشر نی، تهران.
- ۸- آقابابایی، حسین؛ موسوی، ریحانه (۱۳۹۱). پیشگیری از بزه دیدگی زنان از منظر آموزه‌های اسلامی و چالش‌های فرارو، مجله آموزه‌های حقوق کیفری، شماره ۴، پاییز و زمستان.
- ۹- آقا محمدیان، دکتر حمیدرضا و دکتر کاظم رسول‌زاده طباطبایی (۱۳۸۸) پیشگیری از فرار دختران در قالب طرح ملی تحقیقات ویژه توسعه کشور (توتک).
- ۱۰- بهزادپور، سیمین دخت (۱۳۸۲). نقش حجاب در توسعه.
- ۱۱- بکاریا، سزار (۱۳۷۴)، رساله جرائم و مجازات‌ها، ترجمه محمدعلی اردبیلی، تهران، دانشگاه شهید بهشتی
- ۱۲- پوراحمد، احمد، رهنمایی، محمدتقی و دیگران (۱۳۸۲) بررسی، جغرافیایی جرائم در شهر تهران. پژوهش‌های جغرافیایی، شماره ۸۹، تهران. صص ۸۱. توسلی، غلام عباس (۱۳۸۰)، نظریه‌های جامعه شناسی، انتشارات دانشگاه تهران.
- ۱۳- جاوید صلاحی، جواد (۱۳۸۱). بزه‌کاری اطفال و نوجوانان، تهران، چاپ گوتنبرگ.
- ۱۴- حسین زاده، مرتضی، یوسفی، الهام و ایمان، محمدتقی (زنان، مزاحمت و واکنش بررسی تجربه دختران دانشجو... مجله جامعه شناسی ایران، دوره دوازدهم، شماره ۳.
- ۱۵- خزانی، منوچهر (۱۳۷۷)، فرآیند کیفری مجموعه مقالات تهران، گنج دانش.
- ۱۶- دورانت، ویل، تاریخ تمدن، چاپ سوم، تهران، سازمان انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی.

- ۱۷- داوودی، همای (۱۳۸۸). بزه دیده شناسی زنان و زمینه‌های مؤثر در کاهش جرائم. فقه و حقوق خانواده، چاپ ندای صادق. سال چهاردهم، شماره ۵۰، بهار و تابستان.
- ۱۸- دهخدا، علی اکبر (۱۳۷۷) لغت نامه دهخدا، دوره ۱۶ جلدی، جلد سیزدهم، چاپ دوم، انتشارات دانشگاه تهران.
- ۱۹- ذکایی، سعید (۱۳۸۴). مزاحمت جنسی برای بانوان در محیط‌های مختلف. آرشیو سازمان ملی جوانان تهران.
- ۲۰- رایجیان اصلی، مهرداد (۱۳۹۰). بزه دیده شناسی تحولات بزه دیده شناسی و علوم جنایی جلد اول. چاپ اول. تهران: نشر مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی شهر دانش.
- ۲۱- رایجیان اصلی، مهرداد (۱۳۸۴) بزه دیده شناسی حمایتی مجله پژوهش‌های حقوقی، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های حقوقی، شماره ۷.
- ۲۲- رستمی تبریزی، لمیاء (۱۳۸۸). درآمدی بر رویکرد جنسیتی جرم شناسی، مجله تحقیقات حقوقی، دانشگاه شهید بهشتی، شماره ۵۰، پاییز و زمستان.
- ۲۳- زینالی، حمزه (۱۳۸۱)، پیشگیری از بزه کاری و مدیریت آن در پرتو قوانین و مقررات جاری ایران، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال دوم، شماره ششم.
- ۲۴- ستوده، هدایت اله آسیب شناسی اجتماعی، تبیین‌ها و دیدگاه‌ها، فصلنامه علمی و کاربردی معاونت اجتماعی ناجا، پیش شماره دوم، ۱۳۸۲.
- ۲۵- ستوده، هدایت اله (۱۳۷۶). جامعه شناسی انحرافات، ج چهارم، انتشارات آوای نور.
- ۲۶- سلیمی، علی؛ داوری، محمد (۱۳۸۵). جامعه شناسی کجروی. مجموعه مطالعات کجروی و کنترل اجتماعی. چاپ دوم. قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
- ۲۷- شاهیده، فرهاد (۱۳۹۱). مطالعه مبانی بزه دیده شناسی نخستین (علمی) در قانون مجازات اسلامی و چگونگی اعمال آن در آراء دادگاه‌ها، پایان‌نامه کارشناسی ارشد حقوق کیفری و جرم شناسی، دانشگاه شهید بهشتی.
- ۲۸- شاکری، ابوالحسن، (۱۳۸۲). قوه قضاییه و پیشگیری از وقوع جرم، مجموعه مقالات همایش علمی کاربردی پیشگیری از وقوع جرم.
- ۲۹- صادقی فسایی، سهیلا و رجب لاریجانی، مهسا (۱۳۹۰) استراتژی‌های توانمندسازی زنان در مقابله با آزارهای جنسی در محیط کار. زن، حقوق و توسعه (تحقیقات زنان). سال پنجم، شماره سوم، صص ۱۲۱-۱۲۰.
- ۳۰- صادقی فسایی، سهیلا و رجب لاریجانی، مهسا (۱۳۸۹) مطالعه جامعه شناختی آزار جنسی زنان در محیط کار زن در توسعه و سیاست (پژوهش زنان) دوره ۸، شماره ۳، صص ۱۳۴-۱۱۱.
- ۳۱- صادقی فسایی، سهیلا و امینیان، احسان. (۱۳۹۲). تبیین جامعه شناختی انعکاس جرم در مطبوعات، فصلنامه علمی پژوهشی نظم و امنیت انتظامی، سال ششم، زمستان، شماره ۲۴.
- ۳۲- صفاری، علی (۱۳۸۰). مبانی نظری پیشگیری از وقوع جرم، مجله تحقیقات حقوقی، دانشگاه شهید بهشتی، شماره ۳۳-۳۴.
- ۳۳- صدیق سروستانی، رحمت اله (۱۳۷۲). فاصله فروماندگی و فرومایگی، نگرشی جامعه شناختی به ویژگی‌ها و وضعیت زنان و دختران آسیب دیده اجتماعی در مراکز بازپروری، شورای پژوهشی دانشگاه تهران.

- ۳۴- فاضل نیا، غریب، خسروی، محمودعلی، بندانی، میثم، (۱۳۹۰)، مطالعه و بررسی سبک‌ها و الگوهای عفاف و حجاب در مناطق روستایی شهرستان زابل، نشریه مهندسی فرهنگی، شماره ۵۹ و ۶۰.
- ۳۵- کمیته مأمور مطالعه در امر خشونت و بزه‌کاری تحت ریاست آئن پرفیت، پاسخ‌هایی به خشونت، ترجمه مرتضی محسنی، تهران، گنج دانش، ۱۳۸۷، چاپ اول.
- ۳۶- گیدنز، آنتونی (۱۳۸۵) جامعه‌شناسی، ترجمه منوچهر صبوری، چاپ شانزدهم، تهران: نشر نی.
- ۳۷- گراهام، جان (۱۳۷۰)، راهبردهای پیشگیری از جرم در اروپا و امریکای شمالی ترجمه مؤسسه تحقیقات علوم جزایی و جرم‌شناسی، تهران، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، چاپ اول.
- ۳۸- گسن، ریموند (۱۳۸۸). جرم‌شناسی نظری، ترجمه مهدی کی‌نیا. چاپ سوم. تهران: انتشارات مجد.
- ۳۹- گسن، ریموند (۱۳۷۶). روابط میان پیشگیری وضعی و کنترل جرم، ترجمه علی حسین نجفی ابرندآبادی، مجله تحقیقات حقوقی، دانشگاه شهید بهشتی، شماره ۲۰-۱۹.
- ۴۰- گسن، ریموند (۱۳۷۷)، روابط میان پیشگیری وضعی و کنترل جرم، ترجمه: علی حسین نجفی ابرندآبادی، مجله تحقیقات حقوقی، شماره‌های ۱۹ و ۲۰.
- ۴۱- گل محمدی خامنه، علی (۱۳۸۱)، پیشگیری از جرائم در محدوده استحفاظی کلانتری‌ها و پایگاه‌های انتظامی، دو ماهنامه علوم انتظامی، شماره ۱۹.
- ۴۲- میرمحمدصادقی، حسین (۱۳۸۶) جرائم علیه اشخاص، چاپ نخست، تهران: نشر میزان.
- ۴۳- میرخلیلی، سید محمود (۱۳۷۸). رساله تحقیقاتی پیشگیری از بزهکاری، مجتمع آموزشی عالی قم.
- ۴۴- مطهری، مرتضی (۱۳۶۸)، مسئله حجاب، تهران، صدرا.
- ۴۵- میرخلیلی، سید محمود (۱۳۷۸)، رساله تحقیقاتی پیشگیری از بزهکاری، مجتمع آموزشی عالی قم.
- ۴۶- میرمحمدصادقی، حسین (۱۳۸۲)، پیشگیری از وقوع جرم، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، پیش شماره دوم.
- ۴۷- میرمحمدصادقی، حسین (۱۳۸۲)، پیشگیری از وقوع جرم، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، پیش شماره دوم.
- ۴۸- میرمحمدصادقی، حسین (۱۳۸۱)، ملاحظاتی در موضوع پیشگیری از وقوع جرم، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، پیش شماره دوم.
- ۴۹- ممتاز، فریده (۱۳۸۱). انحرافات اجتماعی نظریه‌ها و دیدگاه‌ها، ج دوم، شرکت سهامی انتشار.
- ۵۰- مرتضوی، نسرین (۱۳۷۶). بزه دیده شناسی زنان، مجله امنیت، سال اول، شماره ۳.
- ۵۱- معتمدی مهر، مهدی (۱۳۸۰). حمایت از زنان در برابر خشونت. تهران: نشر زیتون.
- ۵۲- میرخلیلی، محمود (۱۳۸۳). پیشگیری وضعی از نگاه آموزه‌های اسلام، مجله فقه و حقوق، سال اول، تابستان.
- ۵۳- موسوی راد، سید مجید (۱۳۸۸). نقش روان‌شناسی، مشاوره و مددکاری اجتماعی در پیشگیری از جرائم و آسیب‌های اجتماعی، همایش ملی علمی-کاربردی پیشگیری از جرم، مشهد: بنیاد حقوقی میزان.
- ۵۴- نجفی ابرندآبادی، علی حسین و دیگران (۱۳۸۳). جرائم مانع (بازدارنده). فصلنامه مدرس، دانشگاه تربیت مدرس، شماره ۳۷، زمستان.

۵۵- نجفی ابرندآبادی، علی حسین (۱۳۸۷)، پیشگیری از بزه کاری و پلیس محلی، مجله تحقیقات حقوقی، دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی، شماره ۲۵ و ۲۶.

ب) غیر فارسی

- 1- Bowman, C. G. (1993). "Street harassment and the informal ghettoization of women", *Harvard Law Review*, Vol. 106, No. 3, pp: 517-580.
- 2- Begg, David General Secretary. "Irish Congress of Trade Unions Immigration Integration and Cultural Identity [www. Translocations](http://www.translocations.org). Issue 1, vol 2 (Summer 2007).
- 3- Bowman, C. G. "Street harassment and the informal ghettoization of women", *Harvard Law Review*, Vol. 106. No. 3, pp: 58-517.
- 4- Brownmiller, S. (1975), *Against Our Will: Men, Women and Rape*, Bentam Books, New York.
- 5- Drew, P. E. (2004), Iran. In R.T. Francouer and R.J. Noonan (Eds.), *The Continuum Complete: International Encyclopedia of Sexuality*. The Kinsey Institute: [http://www.jub.edu/ kinsey/ccies](http://www.jub.edu/kinsey/ccies).
- 6- Fairchild, K. M. (2007). *Everyday stranger harassment: Frequency and consequences*. A Dissertation for the Degree of Doctor of Philosophy, New Brunswick University of New Jersey.
- 7- Fairchild, K. M. & L. A. Rudman (2008). "Everyday stranger harassment and women's objectification". *Soc Just Res*, 21, pp: 338-357.
- 8- Fairchild, K. M. & L. A. Rudman (2008), "Everyday stranger harassment and women's objectification". *Soc Just Rec*, 21, pp: 338-357. New York: Spring Science + Business Media.
- 9- Fairchild, K. M. (2007), *Everyday stranger harassment: Frequency and consequences*. A Dissertation for the Degree of Doctor of Philosophy, New Brunswick University of New Jersey.
- 10- Fairchild, K. (2010), "Context effects on women's perceptions of stranger harassment" *Sexualities and Culture*, 14 (3), 191-216
- 11- Fineran, S., (2002), "Adolescents at work: Gender issues and sexual harassment" *Violence against women*, 8, 953.
- 12- Fajnzylber, P. Lederman, D. Loayza, N. (2000), *Crime and Victimization: An Economic Perspective*, *Economica*, Fall. pp. 219-302.
- 13- Ferraro, Kathleen. Johnson, J. John, M. (1983), *How Women Experience Battering: The Process of Victimization*, *Social problems*, Vol. 30, No.3, Thematic Issue: Technique and the Conduct of Life, Feb 1983, pp. 325-339.
- 14- Fattah, E.A., *Understanding Criminal Victimization*, Canada, Macmilan Press, First Edition, 1991
- 15- Flynn, E.E., *Women as Criminal Justice Professionals*, Boston, Northeastern University Press, First Edition, 1982
- 16- Fajnzylber, P. Lederman, D. Loayza, N. (2000), *Crime and Victimization: An Economic Perspective*, *Economica*, Fall. pp. 219-302.
- 17- Ferraro, Kathleen. Johnson, J. John, M. (1983), *How Women Experience Battering: The Process of Victimization*, *Social problems*, Vol. 30, No.3, Thematic Issue: Technique and the Conduct of Life, Feb 1983, pp. 325-339.
- 18- Farel, B and Philips, G., *victimology*, *British Journal of Criminology*, Vol 35, NO 2, 1995.
- 19- Giddens, A. 1991. *Modernity and self Identity*. Cambridge: Polity Press .

- 20- Giddens. 1994. Living in a post-Traditional society. In Back, Giddens and Lash, Reflexive Modernization .
- 21- Heidensohn, F., Women in Control and the Role of Women in Law Enforcement, Oxford, Clarendon Press, Second Edition, 1992
- 22- Keane, Carl. (1995), Victimization and Fear, Canadian Journal of Criminology, 37.
- 23- Lenton, R., M. D. Smith, J. Fox & N. Morra (1999), "Sexual harassment in public: Experiences of Canadian women".CRSA/RCSA, 36/4pp: 517-540.
- 24- Lenton, R., M. D. Smith, J. Fox & N. Morra (1999).” Sexual harassment in public places: Experiences of Canadian women”, CRSA/RCSA, 36.4.
- 25- MacMillan, R., A. Nierobisz & S. Welsh (2000). “Experiencing the streets: Harassment and perception of safety among women”. Journal of Research in Crime and Delinquency, 37, 306.
- 26- Macmillan, Ross; Nierobisz, A. & Welsh, Sandy (2000), Experiencing the Streets: Harassment and Perception of Safety among Woean, Journal of Research in Crime and Delinquency, 37.
- 27- Preke, Truida (2005), Sexual Harrassment: Causes, Consequences and Cures, Available at:
- 28- Stevenson, N. (1995), Understanding Media Culture: Social Theory and Mass communication, London, Sage.
- 29- Sherman, L. (1989). “Hotspots of predatory Crime, Routine Activities and the Criminology of Place”. Criminology, vol 27.
- 30- Warr, Mark. (1984), Fear of Cictimizatin: Why Are Women and Elderly more Affaid?, Social Science Quarterly, 65.
- 31- Wathen, C. Nadine, MacMillan. Harriet, L. (2003), Interventions for Violence Against Women Scientific Review, Journal of the American.

ج)سایت های اینترنتی

- ۱- ورشوچی، هانیه تأملی در دلایل مزاحمت‌های خیابانی در نشانی الکترونیک
<http://aftab.ir/articles/social/psychopathology>
- ۲- شبکه خبری ورلدنیوز مزاحمت‌های خیابانی در نشانی الکترونیک
http://aftab.ir/articles/social/psychopathology/c4c1152175892_women_p
- ۳- انتخاب (۱۳۹۰) درصد زنان تهرانی سابقه تعرض جنسی دارند، قابل دسترسی در نشانی الکترونیک
<http://www.entekhab.ir/fa/news/38721>(Accessed August 10, 2013).
- 4- EEOC (U.S. Equal Employment Opportunity Commission), Facts about Sexual Harassment, Available at: <http://www.eeoc.gov/facts/fs-sex.html> (Accessed August 12, 2013).